

Stenografični zapisnik

desete seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 15. februarja 1898.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik ekszellenca baron Viktor Hein, c. kr. deželne vlade svetnik Josip Merk in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. Vsi članovi razun: ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia, Karol Luckmann, baron Friderik Rechbach in Josip Zelen. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika IX. deželno-zborske seje dné 11. februarja 1898.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 59. Poročilo deželnega odbora glede dovoljenja pobiranja davščine v mestu Krškem od vozov, na katerih se za prodajo določene reči uvažajo
4. Priloga 60. Poročilo deželnega odbora o novi uredbi plač učiteljskega osebja na javnih občnih ljudskih šolah na Kranjskem, z dotičnim načrtom zakona.
5. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca dr. Majarona in tovarišev glede razširjanja občinske volilne pravice v deželnem stolnem mestu Ljubljani (k prilogi 58.).
6. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah, in sicer:
 - a) županstva v Črnomvrhu za podporo za nasipanje občinske ceste iz Zaloga v Črni vrh;
 - b) c. kr. centralnega zavoda za vremenoslovje in zemeljski magnetizem na Dunaju za pospeševanje vremenoslovne postaje v Ljubljani;
 - c) učitelja Antona Lapajne na kmetijski šoli na Grmu za vstevanje petletnic v pokojnino;
 - d) županstva v Krškem za podporo za izpeljavo občinske ceste Leskovec-Straza;

Stenographischer Bericht

der zehnten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 15. Februar 1898.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Excellenz Victor Freiherr Hein, k. k. Landesregierungsrath Josef Merk und k. k. Bezirksammissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Sr. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Karl Luckmann, Friedrich Freiherr von Rechbach und Josef Zelen. — Schriftführer: Landschafts-Secretär: Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der IX. Landtagsitzung vom 11. Februar 1898.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 59. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Bewilligung zur Einhebung einer Abgabe in der Stadt Gurkfeld von Wägen, auf welchen für den Verkauf bestimmte Artikel zugeführt werden.
4. Beilage 60 Bericht des Landesausschusses, betreffend die Neuordnung der Gehalte des Lehrpersonales an den öffentlichen allgemeinen Volksschulen in Krain, mit dem diesbezüglichen Gesetzentwurfe.
5. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Dr. Majaron und Genossen, betreffend die Erweiterung des Gemeindewahlrechtes in der Landeshauptstadt Laibach (zur Beilage 58.).
6. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über die Petitionen, und zwar:
 - a) des Gemeindeamtes in Schwarzenberg um Subvention behufs Beschotterung der Gemeindefraße von Zalag nach Schwarzenberg;
 - b) der k. k. Centralanstalt für Meteorologie und Erdmagnetismus in Wien um Förderung der meteorologischen Station in Laibach;
 - c) des Lehrers Anton Lapajne an der Ackerbauschule in Stauden um Einrechnung der Quinquennien in die Pension;
 - d) des Gemeindeamtes in Gurkfeld um Subvention behufs Ausführung der Gemeindefraße Haselbach-Straza;

- e) odbora Slovenske Matice za podporo za izdajo stenskega zemljevida slovenskih pokrajin;
 - f) komitéja avstr. osrednjega urada v varstvo kmetijskih in gozdarskih koristi pri sklepanju trgovinskih pogodb za podporo;
 - g) šolskega vodstva v Draščih za podporo za šolski vrt in vinograd;
 - h) občine Belapeč za podporo 275 gld. za zgradbo hudo-urnika pri župnišču.
7. Priloga 61. Poročilo finančnega odseka o prošnji c. kr. kmetijske družbe kranjske za podporo k ustanovitvi in vzdrževanju gospodinjske šole v Ljubljani, in o dotični prošnji društva gospodinjske šole za podporo.
 8. Ustno poročilo finančnega odseka v zadevi ustanovitve deželne skladišča v Ljubljani (k prilogi 39.).
 9. Priloga 56. Poročilo finančnega odseka o prenovi de-želnih zakonov z dné 26. oktobra 1875, dež. zak. št. 27, in z dné 28. decembra 1884, dež. zak. št. 1 iz l. 1885. (k prilogi 49.).
 10. Priloga 57. Poročilo finančnega odseka o proračunu normalnošolskega zaklada za leto 1898. (k prilogi 34.).
 11. Ustno poročilo upravnega odseka gledé načrta zakona o nekaterih občinskih taksah v okolišu mestne občine Ljubljana (k prilogi 50.).
 12. Ustno poročilo ugravnega odseka o gradnji ceste Rovte-Žiri (k prilogi 54.).
 13. Ustno poročilo upravnega odseka gledé načrta zakona v varstvo planik in kraljeve rože po Kranjskih planinah (k prilogi 55.).
 14. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu dežel-nega odbora, in sicer o § 6. (Občila).

Začetek seje ob 10. uri 10 minut dopoldne.

- e) des Ausschusses der „Slovenska Matica“ um Subvention für die Herausgabe einer Wandkarte slovenischer Länder;
 - f) des Comité's der österr. Centralstelle zur Wahrung der land- und forstwirtschaftlichen Interessen beim Abschlusse von Handelsverträgen um Subvention;
 - g) der Schulleitung in Draßnitz um Subvention für den Schulgarten und Weingarten;
 - h) der Gemeinde Weißenfels um Bewilligung einer Subvention per 275 fl. zur Verbauung des Wildbach's Kirchengraben
7. Beilage 61. Bericht des Finanzausschusses über die Petition der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft für Krain um Subvention zur Gründung und Erhaltung der Haushaltungsschule in Laibach, und über die diesbezügliche Petition des Vereines „gospo-dinjska šola“ um Subvention.
 8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Er-richtung eines landschaftlichen Lagerhauses in Laibach (zur Bei-lage 39).
 9. Beilage 56. Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Ab-änderung der Landesgesetze vom 26. October 1875, L. G. Bl. Nr. 27, und vom 28. December 1884, L. G. B. Nr. 1 de 1885 (zur Beilage 49).
 10. Beilage 57. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Normalschulfondes für das Jahr 1898 (zur Beilage 34).
 11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Ge-sezentwurf, betreffend einige Gemeindetaxen im Gebiete der Stadtgemeinde Laibach (zur Beilage 50).
 12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses in Angelegenheit des Straßenbaues Geräuth-Sairach (zur Beilage 54).
 13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Ge-sezentwurf zum Schutze der Edelweißpflanzen und des Blagay's-chen Seidelbaumes auf den Alpen Krain's (zur Beilage 55).
 14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechens-chaftsbericht des Landesauschusses, und zwar über § 6 (Com-municationsmittel).

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 10 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika IX. deželno-zborske seje dné 11. februarija 1898.

1. Lesung des Protokolls der IX. Landtags-sitzung vom 11. Februar 1898.

Tajnik Pfeifer:

(Bere zapisnik IX. seje v slovenskem jeziku. — Liest das Protocoll der IX. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

Gospod poslanec dr. Tavčar se je oglašil k besedi.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Redkokedaj se pripeti prilika, da kdo v tej zbornici izpregovori k zapisniku, ali jaz sem prisiljen v to in sicer v svojo obrambo.

Iz zapisnika je razvidno, da sem v zadnji seji imel poročilo glede deželne zavarovalnice. Lep je posel deželnega poslanca in vsak, kdor je poklican opravljati ta posel, poklican ga je opravljati na taki podlagi, da mu dela čast. Najhujše očitane, ki je mogoče proti deželnemu poslancu, je to, da se mu predbaciva, da dela, da govori kot plačan zastopnik kake privatne družbe, ali da govori v zbornici v korist svojemu žepu. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Taka očitanja so sramotna!“). Tako očitane, če nima dotičnik, ki ga izusti ali zapiše, jako jasnega dokaza v roki, je naravnost najnesramnejše obrekovanje, ki je sploh mogoče in znak črne duše, katero mora vsak zaničevati. Zgodilo se mi je tako očitane in glasil, ne vem, ali je škofovo ali konservativne stranke, osmeljilo se je že dvakrat, pisati brez vsakega dokaza, da sem jaz poročilo glede deželne zavarovalnice izustil kot plačani zastopnik privatne družbe in da sem bil zastopnik ne svojih volilcev, ampak plačani zastopnik privatne zavarovalnice.

Proti taki infamiji, če se je tudi zgodila pod pokroviteljstvom kakega kanonika ali škofa samega, sem brez orožja, visoka zbornica!

Pa vendar ne tako brez orožja, ker je znano, da stoji dotični list pod uredništvom dveh članov te visoke zbornice, ali enega izmed njih, Kalana ali Žitnika.

Brez vednosti teh poslancev ne pride nič v ta list in vse, kar se zgodi v deželnem zboru, pišeta brezdvomno ta dva poštenjaka sama.

Ona sta torej odgovorna za to in toliko časa, dokler ni dognano in dokazano, da sem govoril kot plačani zastopnik privatne zavarovalnice — prosim gospod glavar jaz hočem namenoma žaliti — imenujem ju grda in nesramna obrekovalca.

Deželni glavar:

Besed gospoda poslanca dr. Tavčarja ne morem smatrati kot popravka k zapisniku zadnje seje.

Stvar sploh ne spada v visoko zbornico, pa ker jo je gospod poslanec dr. Tavčar tukaj sprožil ter pri tem naravnost izzval dva gospoda poslanca in se je gospod poslanec kanonik Kalan oglašil k besedi, smatram se opravičenim, da podelim besedo tudi njemu.

Poslanec Kalan:

Meni se jako čudno zdi, da se v visoko zbornico spravljajo zadeve, katere nikakor semkaj ne spadajo.

Ako se bodo iz vsake stvari, ki se v časnikih piše, napravljale v zbornici debate, potem ne vem, kam bomo prišli.

Toraj zavračam samo to. Ravnotako, kakor gospod poslanec dr. Tavčar ni odgovoren za vse tisto, kar se v njegovem listu piše, tako tudi jaz s tovarišem dr. Žitnikom nisem odgovoren za to, kar pride v „Slovenca“. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Pa recite pod častno besedo, da tistega niste pisali!“)

Na polje surovosti, gospoda moja, na to polje jaz gospodu dr. Tavčarju ne bom sledil, ker nisem za to, ako se vsaka prilika porabi, da se v veselje skupnih naših narodnih nasprotnikov v tej zbornici uprizarjajo škandali. (Odobrovanje na levi in na galeriji. — Beifall links und auf der Gallerie), s katerimi se pač kaže osobna užaljenost, skupni dobri stvari pa ni nič pomagano. Kar se tiče psov, katere nama je naklonil gospod poslanec dr. Tavčar, moram reči, da me čisto nič ne tangira, ali me on hvali ali me hoče žaliti. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Vaše žaljenje me tudi nič ne tangira, ne doseže mojega zaničevanja!“)

Poslanec dr. Žitnik:

Prosim besede! Stvar ne spada v zbornico in torej jako obžalujem, da se vendar moram oglašiti v obrambo.

Jaz izjavljam pod častno besedo, da dotične notice nisem pisal, najmanj pa besed „plačani zastopnik“. Dokler mi gospod dr. Tavčar ne dokaže, da sem jaz te vrstice pisal v „Slovenca“ glede sprave, zavračam besede „nesramen obrekovalca“ na njega samega.

Dokler mi tega ne dokažete, zadene Vas ta beseda.

Poslanec dr. Tavčar:

Izjava gospoda dr. Žitnika mi zadošča in jaz torej njemu nasproti prekličem svoje žaljive besede.

Konstatujem pa, da Kalan ni hotel častne besede iz svojega umazanega žepa vzeti, da bi bil dementiral, kar sem mu očital. (Ogorčenost na levi. — Entrüstung links.)

Deželni glavar:

Smatram, da je ta obžaljevanja vredna stvar, katera, kakor sem že prej omenil, nikakor ne spada v visoko zbornico, sedaj končana. Ker se je od strani gospoda poslanca dr. Tavčarja prav nepričakovano začelo o tem govoriti, dovoliti sem moral besedo tudi gospodu poslancu kanoniku Kalanu in gospodu poslancu dr. Žitniku. (Razgovor med poslanci na levi. — Discussionen links.)

Poslanec dr. Tavčar:

Dajte jih pomiriti gospod deželni glavar, Povše bi se rad kregal!

Gospod Povše, ali hočete Vi tudi kaj izvedeti?

Deželni glavar:

Prosim, stvar je končana.

Izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno - zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Naznanjam, da me je gospod poslanec Zelen telegrafično obvestil, da izostane zaradi močnega prehlajenja od današnje seje, torej je opravičena njegova odsotnost.

Istotako je tudi gospod poslanec baron Rechbach še bolan in se ne more udeležiti seje.

Došel je na visoki deželni zbor sledeči telegram od „Dunajskega Slovenskega kluba“ in sicer:

Mnogoštevilno obiskovani Slovenski klub dunajski navdušeno pozdravlja enoglasno sprejeti predlog deželnega zbora o univerzi ter mu kliče: Hrabro naprej! Vodstvo.“

Prosim to na znanje vzeti.

Došle so sledeče peticije:

Županstvo v Breznici prosi za odobrenje prepisne izjave zaradi od vasi Breg odprodanih zemljišč.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Županstvo občine Dvor prosi podpore vsled škode po toči.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec ces. svetnik Murnik izroča sledeči prošnji:

Gemeindeamt Neumarkt um Förderung der Erbauung einer Bahn nach Neumarkt und Festhaltung der Loibllinie als Karavanfenbahn.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Industrielle des Gerichtsbezirkes Neumarkt um Förderung der Einbeziehung Neumarkts in die Bahnverbindung und Festhaltung der Loibllinie als Karavanfenbahn.

(Izroči se upravnemu odboru. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Višnikar izroča prošnjo: Die Ortschaften Majern und Maferben um Ausscheidung aus der Gemeinde Niederdorf und Bildung einer selbstständigen Gemeinde Majern.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Povše izroča prošnjo posestnikov iz Podutika, da se cesta od okrajne ceste v Zgornji Šiški skozi Koseze, Podutik in Čeplje do okrajne ceste na Dobrovo uvrsti med okrajne ceste.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Modic izroča prošnjo prebivalcev vasi Landol, Hrenovice, Predjama, Bukovje, Gorenje, Studeno, Belsko, Strmca za popravilo okrajne ceste iz Planine čez Studeno, Landol do Gorič.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Žitnik izroča prošnjo Grile Janeza iz Klenika pri Vačah za primerno odškodnino za znamenito izkopnino (situlo.)

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Višnikar izroča prošnjo vasi Vel. Osilnik občine Turjak, za podporo za napravo vodnjaka in napajališča.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Kalan izroča sledeči prošnji: Županstvo v Selcih prosi podpore za popravilo ceste od Češnjice proti Rudnemu in Dražgošam in za popravilo občinske ceste v Bukovšco.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Prostovoljno gasilno društvo v Selcih nad Škofjeločo prosi podpore.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

V zadnji seji je bila izročena upravnemu odseku peticija „Odbora političnega društva „Bodočnost“ za preosnovo deželnozbornskega reda, ki pa spada v področje odseka za volilno reformo. Predlagam torej, da se ta peticija izroči odseku za volilno reformo.

(Izroči se odseku za volilno reformo. — Wird dem Wahlreformausschusse zugewiesen.)

3. Priloga 59. Poročilo deželnega odbora glede dovoljenja pobiranja davščine v mestu Krškem od vozov, na katerih se za prodajo določene reči uvažajo.

3. Beilage 59. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Bewilligung zur Einhebung einer Abgabe in der Stadt Gurkfeld von Wägen, auf welchen für den Verkauf bestimmte Artikel zugeführt werden.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 60. Poročilo deželnega odbora o novi uredbi plač učiteljskega osobja na javnih občnih ljudskih šolah na Kranjskem z dotičnim načrtom zakona.

4. Beilage 60. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Neuregulierung der Gehalte des Lehrpersonales an den öffentlichen allgemeinen Volksschulen in Krain, mit dem bezüglichen Gesetzentwurfe.

To poročilo še ni razdeljeno, mislim pa da se bo razdelilo danes ali jutri; torej predlagam, da se stvar izroči finančnemu odseku.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Preidemo k točki:

5. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca dr. Majarona in tovarišev, glede razširjanja občinske volilne pravice v deželnem stolnem mestu Ljubljani (k prilogi 58.).

5. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Dr. Majaron und Genossen, betreffend die Erweiterung des Gemeinwahlrechtes in der Landeshauptstadt Laibach (zur Beilage 58.).

Poslanec dr. Majaron:

Visoka zbornica! Predlog, katerega mi je sedaj čast utemeljiti, se glasi na to, da bi vsi občani ljubljanski, ki sploh kaj direktnega davka plačujejo, dobili volilno pravico za občinski svet našega deželnega stolnega mesta.

Na dnevnem redu današnje seje je ta predlog kratko ali nekoliko bombastično označen, kakor da bi se šlo za Bog ve koliko razširjenje volilne pravice, ali nasproti temu, moja gospoda, vas zagotavljam, da je ta predlog proti moji volji jako kratek, in da se nikomur ni treba bati njegovega dosežaja, kakor tudi tako daleč ne sega, da bi se mnogi opravičenimi upi ž njim dali uresničiti.

Moja gospoda! Gre se tu samo za malo korekturo občinskega volilnega reda ljubljanskega in vsled tega tudi za majhno razširjenje volilne pravice za občinski svet ljubljanski. Ako bi se hotelo govoriti o znatnem razširjenju volilne pravice za občinski svet, potem bi se morala volilna pravica razširiti na vse tiste kategorije občanov ljubljanskih, ki imajo tačas državnozborsko volilno pravico.

Gledé državnega zbora se je odnehalo od načela, da imajo volilno pravico samo privilegovanci in oni, ki plačujejo gotovi znesek direktnega davka. Poleg privilegovanih kurij se je uvedla, V. kurija, v kateri imajo volilno pravico vsi svojeprawni državljani, ki so izpolnili svoje 24. leto in sicer niso izključeni od volilne pravice. S tem je uveljavljeno — akoravno na tesnosrčen način — načelo splošne volilne pravice za državni zbor.

Ako je pa, moja gospoda, umestno in zdravo to načelo za državni zbor, potem ne vem, zakaj bi ne bilo umestno in zdravo tudi za druge javne zastope, pred vsem pa — in to naglašam — za občinske zastope. Občina ima svoje gospodarstvo, svojo upravo, svoje naprave, s kratka, občina ima svoj potrební delokrog in pri tej občinski upravi v širšem ali ožjem zmislu besede je interesovan vsak občan in sicer veliko bolj živo in direktno, kakor pa je kot državlján interesovan pri državni upravi. Zato, moja gospoda, bi morali osobito občinski zastopi biti pravi ljudski zastopi in sicer osobito zategadelj, ker vsak občan takorekoč pri vsakem koraku, katerega stori po svoji občini, zadene ob kako napravo, oziroma uredbo, ki je kolikor toliko zavisna od sklepov občinskega sveta. Moje prepričanje je torej, da če je kje opravičeno, uveljaviti načelo splošne volilne pravice, opravičeno je to osobito za občino v tem zmislu, da se vsi, tudi najnižji slojevi pritegnejo k volilni pravici, ker bi s tem primerno svojim močem in svoji veljavi vplivali na sestavo občinskega zastopa.

Ljubljana, naše deželno stolno mešto ima tudi volilno pravico, samo za privilegovane davkoplačevalce in stanove. Od volilne pravice za občinski svet ljubljanski so izključeni vsi tisti, ki plačujejo manj kakor 5 gld. direktnega davka, izključena je ogromna večina svojepravnih občanov in izključeni so celó svojeprawni domačinci, torej občani, katerih ogromna večina je več ali manj trajno zvezana z občino, ki so vsi več ali manj interesovani pri občinski upravi in ki vsi več ali manj donajajo indirektno k dohodkom mestne občine.

Prav za prav, moja gospoda, se ne ve, po kakem načelu je uravnana občinska volilna pravica za ljubljansko mesto. Ako bi naj obveljalo načelo, da tisti imajo volilno pravico, ki kaj za mesto plačujejo, potem bi bili izključeni od občinske volilne pravice vsi tisti, ki mestnih doklad k direktnim davkom ne plačujejo, in teh je lepo število in po davčni reformi jih bo lahko še več, ker bodo po davčni reformi listi, ki bodo osebni dohodninski davek plačevali, imeli pač volilno pravico, ali mestnih doklad plačevali ne bodo. Jaz, moja gospoda, sicer nimam nič zoper to, da imajo te kategorije davkoplačevalcev volilno pravico — narobe, da se to dobro zagovarjati — ampak poudarjam, da je s tem prodrto načelo, načelo namreč, da bi le tisti imeli volilno pravico za občinski svet, ki za občino kaj plačajo. Na drugi strani, moja gospoda, ako bi obveljalo načelo, da tisti, ki plačujejo direktni davek, imajo volilno pravico, potem pa zopet ni razloga, zakaj bi bili izključeni od volilne pravice, ki manj kakor 5 gld. direktnega davka plačujejo, in naravnost kuriozno pa je, da po kmetih v občinski zastop voli vsak, ki količkaj direktnega davka plačuje, v Ljubljani pa, v deželnem stolnem mestu, kjer so veliko bolj inteligentni in razsodni nižji slojevi, pa so tisti izključeni od občinske volilne pravice, ki manj kakor 5 gld. direktnega davka plačujejo, in, moja gospoda, še bolj kuriozno pa je, da je izključenih samo kakih 200 takih davkoplačevalcev, kajti iz zanesljivega vira posnemam, da je le toliko v Ljubljani takih, ki manj kakor 5 gld. direktnega davka plačujejo in so torej izključeni od volilne pravice. Kuriozum torej na dve strani!

Najbolj jednostavno načelo, moja gospoda, bi bilo tisto, da bi se glas dal tudi nižjim in širšim slojevem in sicer ne glede na to, ali kaj davka plačuje, ali ne. Občna volilna pravica bo morala prej ali slej uveljaviti se tudi za občinske volitve. V podrobnosti se glede tega ne bom spuščal, pač pa opozarjam na to, da je ravno splošna volilna pravica za občinske zastope v tesni zvezi s splošno volilno pravico za deželni zbor, in da bomo torej imeli povoda o tem govoriti, ko pride v obravnavo deželnozborska volilna pravica. Ako se bo potem priznalo načelo spošne volilne pravice za deželni zbor kot opravičeno, bode le dosledno, da se uveljavi isto načelo tudi za občine. Zato se mi tudi danes ne vidi potrebno niti načelnega predloga v tem pogledu postaviti.

Moj, oziroma gospodov tovarišev predlog, katerega hočem še na kratko utemeljiti, je pa samostojen in neodločljiv in sicer vsled tega, ker nas davčna reforma, ki ima velik vpliv na volilni cenzus, sili še v tej sesiji rešiti sproženo vprašanje in sicer iz razlogov, katere si bom usojal navesti.

Moja gospoda! Novi zakon o direktnih personalnih davkih ima tendenco znižati davke osobito pri manjših davkoplačevalcih. Bodisi pri

splošni pridobnini, kakor tudi pri hišno-najemninskem in hišno razrednem davku in pa pri zemljiškem davku nastali bodo popusti, ki bodo imeli za posledico znižanje teh davkov. Osobito pri splošni pridobnini se bo to znižanje poznalo in sicer najbolj v 4. razredu pridobninarjev, v katerem popusti načeloma znašaje po 28—35 %.

Glede na to, moja gospoda, je jasno, da tisti, ki so dosedaj nekoliko več kakor 5 gld. direktnega davka plačevali, bodo od sedaj plačevali manj in posledica temu bi bilo, da bi zlasti pridobninarji morali izgubiti občinsko volilno pravico za Ljubljanski mestni zastop, ker je občinska volilna pravica v Ljubljani zavisna od plačevanja 5 gld. direktnega davka.

Moja gospoda! Že v državnem zboru se je videlo, da bi to bilo jako krivično, ako bi državljan, ki ima nekoliko dobrote vsled davčne reforme, moral plačati to dobroto na drugi strani s tem, da izgubi najvažnejšo svojo državljansko pravico, namreč volilno pravico. Zato se je k državnozborskemu volilnemu redu sklenila novela, vsled katere se je volilni cenzus 5 gld. znižal na 4 gld. Število 4 gld. pa, moja gospoda, nikakor ne reprezentuje 5 gld. oziroma prejšnjega volilnega cenzusa in ako se ostane pri cenzusu 4 gld., potem se pač reši nekaterim volilna pravica, nikakor pa ne vsem tistim, oziroma ogromni večini tistih, ki vsled znižanega davka volilno pravico izgubijo morajo. V državnem zboru se je vsled nekega kompromisa seglo na 4 gld., poudarjalo, pa se je da bi bilo bolj pravično, ako bi se volilni cenzus vsled davčne reforme znižal vsaj na 3, ali celo na 2 gld. Ako hočemo torej sedaj Ljubljanskim občanom rešiti občinsko volilno pravico, katero so imeli dosedaj, tudi za naprej, moramo cenzus 5 gld. primerno znižati in sicer na tisto število, ki sploh more reprezentovati prejšnji volilni cenzus 5 gld., to je na 3 ali še bolje na 2 gld. Ako pa s tem, moja gospoda, pridemo na 3 ali 2 gld., potem je vprašanje, ali je sploh vredno izjeme delati med najvišjimi direktnimi davkoplačevalci in ali je pametno, da se načelu, na katerem bazira občinski volilni red, če že mora bazirati na načelu direktnega davkoplačevanja, da se temu načelu še nadalje izneverjamo? Saj je vendar naravnost čudno, da bi tisti, ki plačujejo 3 gld. direktnega davka, imeli volilno pravico, oni pa, ki plačujejo par krajcarjev manj, pa bi je ne imeli! Saj tisti, ki plačuje 3 gld. direktnega davka, vendar ni toliko bolj interesovan pri občinski upravi, pa tudi ne zmirom bolj pameten, kakor tisti, ki plačuje nekoliko manj kakor 3 gld., morda samo 2 gld. ali še manj. Zategadelj sem pri tem konkretnem in praktičnem povodu s svojimi tovariši, ki so moj predlog sopodpisali, prišel do spoznanja, da bi bilo najbolje, volilni cenzus pri občinskem svetu Ljubljanskem popolnoma odpraviti, kakor bi ga bilo po mojem osobnem mnenju sploh odpraviti pri vseh volitvah v javne zastope.

To, moja gospoda, je moje stališče in kratko utemeljevanje. Kratko, ker je ta stvar takorekoč samo posledica davčne reforme in tudi gledé odprave volilnega cenzusa samo po sebi umevno, osobito za občino Ljubljansko.

Po vsem tem, visoka zbornica, priporočam, da naj se še v tem zasedanju naš predlog, zlasti zategadelj, da ne bodo že prihodnje leto, ko se bo morala volilne pravica, ravnati po novih davkih, kakih 200 do 300 ljubljanskih občanov prišlo ob volilno pravico. Stvar je smatrati kot nujno.

V formalnem oziru predlagam, da se naš predlog izroči odseku za volilno reformo v posvetovanje in poročanje.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu, da se nasvet gospoda poslanca dr. Marajona in tovarišev izroči odseku za volilno reformo izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

6. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah in sicer:

a) županstva v Črnomvrhu za podporo za nasipanje občinske ceste iz Zaloga v Črni vrh;

6. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen, und zwar:

a) des Gemeindeamtes in Schwarzenberg um Subvention behufs Beschotterung der Gemeindefraße von Zalog nach Schwarzenberg;

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Die Gemeindevertretung von Schwarzenberg hat sich an den hohen Landtag mit der Bitte gewendet, daß der Landtagsbeschluss vom 12. Februar 1897, durch welchen der Landesausschuss beauftragt wurde, eine entsprechende Unterstützung für die Beschotterung der Straße von Zalog nach Schwarzenberg zu gewähren, zur Ausführung gelange. Der Gemeindeausschuss verlangt nichts anderes, als daß der damals gefasste Beschluss in Erinnerung gebracht werde, beziehungsweise eine entsprechende Monierung an den Landesausschuss ergehe. Der Finanzausschuss hat dem entsprechend beschlossen, einerseits an dem vorjährigen Beschlusse unverändert festzuhalten, andererseits den Landesausschuss zu beauftragen, diesen Beschluss zur Ausführung zu bringen. Es erübrigt mir demnach nichts anderes, als den Antrag des Finanzausschusses dem hohen Hause zur Annahme zu empfehlen. Dieser Antrag lautet:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landesausschuss wird beauftragt, das Gesuch der Gemeinde Schwarzenberg um Subvention zu den Kosten der Beschotterung des Straßenzuges Saloch — Schwarzenberg im Sinne des Beschlusses des Landtages vom 12. Februar 1897 zu erledigen.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

b) c. k. centralnega zavoda za vremenoslovje in zemeljski magnetizem na Dunaju za pospeševanje vremenoslovne postaje v Ljubljani;

b) der k. k. Centralanstalt für Meteorologie und Erdmagnetismus in Wien um Förderung der meteorologischen Station in Laibach;

Berichterstatter Ritter von Langer:

Hohes Haus! Die Direction der k. k. Centralanstalt für Meteorologie und Erdmagnetismus in Wien stellt das Ansuchen, dem meteorologischen Beobachter, der zu Gunsten der genannten Anstalt in Laibach seine meteorologischen Beobachtungen vollführt, einen jährlichen Gehalt von 150 fl. zu bewilligen. Der Finanzausschuss war der Ansicht, daß ein solcher jährlicher Gehalt um so weniger bewilliget werden kann, als der betreffende Beobachter für diese Arbeit hier sowohl von der Stadt Laibach, als auch, wie ich gehört habe, von anderer Seite subventioniert wird. Dagegen ist der Finanzausschuss bereit für das Jahr 1898 eine Subvention von 50 fl. zu bewilligen. Der Antrag des Finanzausschusses lautet demnach:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

Die angesuchte jährliche Subvention von 150 fl. für den meteorologischen Beobachtungsdienst in Laibach wird abgelehnt und für das Jahr 1898 nur ausnahmsweise eine Remuneration von 50 fl. aus dem Landes-culturfonde bewilliget.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

c) učitelja Antona Lapajne na kmetijski šoli na Grmu za vstevanje petletnic v pokojnino;

c) des Lehrers Anton Lapajne an der Ackerbanshule in Stauden um Einrechnung der Quinquennien in die Pension;

Berichterstatter Ritter von Langer:

Im Namen des Finanzausschusses habe ich über ein Gesuch des Anton Lapajne, Lehrers an der landwirtschaftlichen Schule in Stauden, zu referieren.

Der Lehrer Anton Lapajne bittet, daß ihm die Quinquennalzulagen und eine Remuneration von 50 fl., die er für einen außergewöhnlichen Unterricht erhält, in die Pension eingerechnet werden. Der Gehalt des betreffenden Lehrers beträgt 700 fl., die Quinquennalzulagen bisher 113 fl. und die Remuneration 50 fl.

Der Finanzausschuß hat in Erwägung des Umstandes, daß ohnedies in aller kürzester Zeit, wie er glaubt, sogar in dieser Session, ein Pensionsnormale vorgelegt werden wird, den Beschluß gefaßt, daß Gesuch des Petenten nicht gerade abzulehnen, aber unter Hinweis auf das kommende Pensionsnormale als nicht zeitgemäß anzusehen; der Finanzausschuß legt demnach folgenden Antrag dem hohen Landtage vor:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landesausschuß wird beauftragt, das Gesuch des Anton Lapajne, Lehrers an der landwirtschaftlichen Schule in Stauden, unter Hinweisung auf das demnächst zur Verhandlung gelangende Pensionsnormale abzulehnen.

Doželni glavar:

Želi kdo besede?

(Niče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

a) županstva v Krškem za podporo za izpeljavo občinske ceste Leskovec—Straža:

a) des Gemeindeamtes in Gurkfeld um Subvention behufs Ausführung der Gemeindestraße Haselbach—Straža;

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Der Gemeindevorsteher von Gurkfeld hat sich am 15. December vorigen Jahres an den hohen Landtag mit der Bitte gewendet, ihm zum Zwecke der Durchführung einer Gemeindestraße von Haselbach—Senuß—Straža—Lokavec bis an die Grenze der Archer Gemeinde mit einer namhaften Unterstützung an die Hand zu gehen. Diese Gemeindestraße, sagt er, ist an und für sich ein wichtiger Straßenzug, befindet sich in außerordentlich vernachlässigtem Zustande, und infolge Betreibung von verschiedenen Seiten, insbesondere von Seite der Bezirkshauptmannschaft Gurkfeld, wurde endlich an die Herstellung der Straße gegangen und sind bedeutende Mittel in Anspruch genommen worden. Es wird der Betrag von 10.000 fl. als derjenige bezeichnet, der für die Durchführung der nothwendigen Herstellung und Erhaltung der Straße aufgewendet werden muß.

Einerseits sind die Bestrebungen des Gemeindevorstehers für Durchführung dieser Arbeit gewiß anerkennenswert, anderseits dürfen wir aber das Princip, welches der Landtag wiederholt sich vor Augen gehalten und ausdrücklich hervorgehoben hat, daß nämlich Gemeindestraßen aus Landesmitteln in der Regel nicht unterstützt werden sollen, nicht aus dem Auge verlieren. Wir haben in der heurigen Session schon bei wiederholten Anlässen diesem Grundsatz Ausdruck gegeben und uns ausdrücklich dagegen ausgesprochen, daß Unterstützungen für Gemeindestraßen aus Landesmitteln bewilligt werden, es sei denn, daß außergewöhnliche Verhältnisse obwalten, die aber der Beurtheilung des Landtages sich entziehen.

Der Finanzausschuß hat auch in dem vorliegenden Falle, den er in wohlwollender Weise beurtheilt und für welchen er eine befriedigende Lösung wünscht, sich diesen Grundsatz streng vor Augen gehalten und auf das nachdrücklichste betont, daß bei allen Anlässen dieser Art daran festgehalten werden muß, daß für Unterstützung von Gemeindestraßen Mittel des Landes in der Regel nicht zu verwenden sind. Sollten jedoch ausnahmsweise Verhältnisse obwalten, und sollte es möglich sein, innerhalb der Mittel, welche der Landesausschuß überhaupt für solche Zwecke zur Verfügung hat, eine Subvention für die erbetene Durchführung des betreffenden Straßenzuges zu ertheilen; dann ist der Landesausschuß in der Lage, innerhalb des eigenen Wirkungskreises derartige Vorkehrungen zu treffen.

Der Finanzausschuß hat demgemäß beschloffen, dem hohen Landtage folgenden Antrag zur Beschlußfassung zu unterbreiten:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landtag hält grundsätzlich daran fest, daß für den Bau und die Erhaltung von Gemeindestraßen die Mittel des Landes nicht in Anspruch genommen werden sollen und ermächtigt den Landesausschuß, nur ganz ausnahmsweise unter besonders berücksichtigungswürdigen Verhältnissen innerhalb der Grenzen der ihm zu diesem Zwecke zur Verfügung stehenden Mittel angemessene Unterstützungen zu bewilligen. — Die vorliegende Petition ist in diesem Sinne der Erledigung zuzuführen.“

Ich erlaube mir dem hohen Hause die Annahme dieses Antrages zu empfehlen.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Pfeifer ima besedo.

Poslanec Pfeifer:

Visoki zbor! V prošnji občine Krške proračunani so stroški za primerno izpeljavo občinske ceste Leskovec—Senuše—Straža čez 10.000 gld. Dotičnim vasem, katere zadeve to ogromno breme, donašati bode k troškom imenovane ceste 100 do 200 odstotkov prispevka, poleg tega pa delati tlako nošno in vožno. To hudo zadene davkoplačevalce, ki ravno sedaj vsak pristradani krajcar žrtvujejo za obnovevinogradov. Poleg občinskih cest imajo davkoplačevalci vzdrževati in popravljati pota do vinogradov, kar provzročuje tudi velikanske stroške v gotovem plačilu in v tlaki, n. pr. ako je kdo tako nesrečen, da ima v ondotnem kraju kakšno kmetijo z 20 gld. letnega davka, mora za vzdrževanje gorskih potov tlako delati šest dni vožnjo, kar stane z najetim vozom na dan 3 gld., to je 18 gld., vrh tega pa plačati 16 gld., skupaj 34 gld., torej čez 150 odstotkov. Sicer, kakor gospod poročevalec naglašja, se ne more priporočati rednih deželnih podpor za vsako občinsko cesto, ampak le izjemoma, — ta izjema je občinska cesta Leskovec—Straža, tedaj prosim, da deželni odbor, ki bo rešil to prošnjo, kolikor mogoče v poštevjemljeneugodne gospodarske razmere Krške občine ter nakloni izdatno podporo za navedeno občinsko cesto, kakor se je to zgodilo pri dveh občinskih potih v Vipavskem okraju.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjuje predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

e) odbora Slovenske Matice za podporo za izdajo stenskega zemljevida slovenskih pokrajin;

e) des Ausschusses der Slovenska Matica um Subvention für die Herausgabe einer Wandkarte slovenischer Länder;

Poročevalec Kalan:

Visoki deželni zbor! Odbor Matice Slovenske v Ljubljani se je s pisano prošnjo obrnil do de-

želnega zbora za podporo za izdajo „Slovenskega zemljevida slovenskih pokrajin.“

Kakor znano, je Matica Slovenska že enkrat izdala t-k stenski zemljevid slovenskih pokrajin, kateri je pa popolnoma pošel in za to namerava Matica zopet izdati ga o drugi izdaji. Ker je pa taka stvar zelo draga, zato se je odbor Matice Slovenske obrnil po svojih poverjenikih do slovenskega občinstva sploh in zlasti do članov Matice Slovenske s prošnjo, naj bi se vsi oni, ki reflektujejo na ta zemljevid, nanj naročili in to odboru priglasili.

Oglasilo se je vsega skupaj 1442 naročnikov, vendar je pa premalo, nego da bi se dala finančna stran te stvari dobro rešiti. Troški za tak stenski zemljevid slovenskih pokrajin bi znašali namreč 6000 gld., doneski naročnikov, katerih je, kakor sem omenil 1442, pa bi znašali samo okoli 3000 gld.; tako da bi bila torej polovica potrebščine še vedno nepokrita.

Ker Matica Slovenska ne bi mogla zmagati tolikih troškov, zato se je obrnila do visokega deželnega zbora za primerno podporo in finančni odsek je z ozirom na to prošnjo sklenil predlagati visokemu deželnemu zboru sledeči predlog:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnji odbora „Slovenske Matice“ za prispevek k izdanju in založništvu „Stenskega zemljevida slovenskih pokrajin“ se ugoti ter se v ta namen iz zaklada za izdajanje slovenskih šolskih knjig in učnih pripomočkov dovoli 500 gld.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, bomo glasovali. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride:

f) komitéja avstr. osrednjega urada v varstvo kmetijskih in gozdarskih koristi pri sklepanju trgovinskih pogodb za podporo;

f) des Comité's der österr. Centralstelle zur Wahrung der land- und forstwirtschaftlichen Interessen beim Abschlusse von Handelsverträgen um Subvention;

Poročevalec Povše:

Visoki zbor! Komitej avstrijskega osrednjega društva za varstvo kmetijskih in gozdarskih interesov pri sklepanju trgovinskih nagodb obrnil se je do visokega deželnega zbora Kranjskega s prošnjo, da bi tudi kranjski deželni zbor podpiral njegovo početje s tem, da bi mu hotel nakloniti letno subvencijo za pokritje njegovih troškov.

V ta komitej so poslej vstopili kot vodilni možje gospodje vse časti vredni, kajti med drugimi načeljuje temu komiteju gospod deželni maršal baron Gudenus na Dunaju.

Nalog, katerega si je storilo to društvo, je gotovo lepo in eminentno tudi za kmetijstvo prevažno, kajti ne sme se oporekati temu, da je marsikatera, doslej od naše države sklenjena trgovinska pogodba nam v kvar. Komitej v svojej prošnji navaja in utemeljuje potrebo takega zastopa s tem, da kaže, kako so se velike olajšave napravile drugim državam za uvoz njihovih pridelkov v našo državo; kaže, da se je na pr. srbskemu žitu za polovico znižala cena za uvažanje, dalje, da se je pri uvažanju srbskih volov carina znižala od 14 gld. na 4 gld., pri vinu pa od 20 gld. na 3 gld. 20 kr. hektoliter.

Ravnotake carinske olajšave so se tudi dale italijanski državi, katera jih dobro izrablja in preplavlja naše trge s svojim vinom ter s tem hudo konkurenco dela avstrijskemu vinarstvu.

Seveda pa te države še niso tiste, ki bi največ naši kmetijski in gozdarski produkciji škodile, ampak največ jej škoduje konkurenca prekomorskih pokrajin.

Društvo v svojej peticiji navaja, da je že sedaj treba pričeti delo, akoravno je še celih 5 let časa za sklepanje novih nagodb, ki so se ob svojem času sklenile na dobo 10 let, kakor se je tudi na Nemškem že organiziral posebni agrarni zastop, ki hoče nabirati material in uvrstiti vse te stvari na podlagi trgovinskih nagodbениh določil ter pripravljati gradivo, ki bo potem svoječasno služilo v to, da bodo zastopniki kmetijskih in gozdarskih interesov mogli pri vladi izposlovati in zahtevati, da se njih produkcija varuje in pri sklepanju novih nagodb ne prezira ta interes, ampak da se vse ukrene, kar je potrebno v varstvo domače produkcije.

Komitej pravi, tudi mi moramo v pravem času iti na delo, da nabereimo toliko gradiva, da moremo utemeljiti zahteve svoje napram avstrijski vladi in zahtevati, da bo drugače sklepala trgovinske nagodbe v varstvo naše produkcije.

Društvo si je torej stavilo kot nalog, nabirati vse gradivo, v koliko škoduje trgovinska pogodba, postavim z Italijo, našemu blagu. Ono hoče proučiti tarifne uravnave po železnicah tudi v drugih kronovinah in državah, nadalje hoče proučiti veterinarske in žinzdravniške razmere, da se v pravo luč postavijo, kajti ravno sedaj imamo kot

edini, najvažnejši dobiček od nagodbe z Nemčijo to, da moremo v Nemčijo izvažati našo živino, med tem ko pa Nemčija vedno išče povoda in vzroka v veterinarskih nagodbah, da more pogostoma mejo zapirati in vsled tega občutijo to zaprtijo živinorejci cele naše države, ker pada cena goveje živine.

Oni hočejo torej vse to natanko proučiti, da dokažejo, kako se zlorablja veterinarska pogodba s pretvezo, da se potem more meja zapreti našemu exportu.

Napravljati hočejo po deželah sestavljene statistične tabele, da se bo videlo, v koliko more tekmovati vsaka kronovina pri eksportu in v koliko je prizadeta pri importu tujega blaga.

Iz vsega tega je razvidno, da bo delo, katero hoče društvo izvršiti, služilo v prosep kmetijstva in gozdarstva, ali gospodje hočejo s tem ne le vsvariti začasni zastop, ampak nekako stalno, trajno zastopstvo, ki bo na leto potrebovalo kakih 9000 do 10.000 gld. in oni upajo, da bodo pokrivali vse te troške iz prispevkov raznih dežel ali kronovin.

Finančni odsek sicer priznava korist te ustanove, vendar pa ne more visokemu deželnemu zboru predlagati, da naj bi se obvezal v plačevanje — če tudi ne velikih — letnih prispevkov, kajti deželni zastop ima v prvi vrsti varovati vendar občni interes, ki pa pri nas ni samo kmetijski in gozdarski, ampak tudi obrtni. Zaradi tega me je finančni odsek pooblastil, da predlagam visoki zbornici sledeče:

Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja komiteja avstrij osrednjega odbora za varstvo kmetijskih in gozdarskih interesov pri sklepanju trgovinskih pogodb izroča se deželnemu odboru v primerno rešitev.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljša točka je:

g) šolskega vodstva v Draščih za podporo za šolski vrt in vinograd;

g) der Schulleitung in Draßchitz um Subvention für den Schulgarten und Wein-garten;

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! C. kr. deželni šolski svet predložil je deželnemu odboru prošnjo šolskega vodstva v Drašicah, v kateri navaja, da je lansko leto huda nevihta provzročila v tamošnjem šolskem vrtu in pa v šolskem vinogradu jako veliko škode, in vsled tega je treba navoziti precej nove zemlje in popraviti škarpo, ki meri 177 m². Dobila je šola od c. kr. dež. šolskega sveta z ukazom 15. oktobra leta 1897. 50 gld. podpore za šolski vrt — troškov bi pa provzročile poprave najmanj 169 gld. 52 kr., tako, da bi primanjkovalo vendar le še 119 gld. 52 kr.

Dobilo pa je šolsko vodstvo tudi še neko drugo podporo in sicer za rigolanje 181 m² površine nagrado v znesku 13 gld. 60 kr., tako da končna primanjkaša še vedno znaša 105 gld. 92 kr.

Okrajni šolski svet prav toplo priporoča prošnjo šolskega vodstva, posebno z ozirom na to, ker je dotični učitelj izredno priden v svojem delovanju na šolskem vrtu in na šolskem vinogradu in dalje z ozirom na to, da v tem kraju šolski vrt kakor tudi šolski vinograd mnogo koristita sadjereji in vinoreji.

Zaradi tega je bil tudi finančni odsek mnenja, da bi bilo jako umestno, ako bi se šolskemu vodstvu dovolilo nekoliko podpore za šolski vrt in pa za šolski vinograd. Vendar pa na podlagi tega, kar je predloženo — priložen je namreč samo lepo narisani načrt — se ni mogel odločiti za svoto, ki bi bila neobhodno potrebna, da bo šolsko vodstvo moglo urediti šolski vrt in šolski vinograd. Priznal je pa finančni odsek, da se je ozirati na to prošnjo, ker je šolski vodja izredno delaven na omenjenem polji.

Nasvetujem torej v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja šolskega vodstva v Drašicah za podporo za šolski vrt in šolski vinograd se izroča priporočilno deželnemu odboru v primerno rešitev.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati: Gospodje poslanci ki pritrujejo predlogu finančnega odseka izvolijo vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

h) občine Belapeč za podporo 275 gl. za zgradbo hudournika pri župnišču.

h) der Gemeinde Weißfels um Bewilligung einer Subvention per 275 fl. zur Verbanung des Wildbaches Kirchengraben.

Poročevalec ces. svetnik Murnik.

Visoki zbor! Občina Belapeč na Gorenjskem obrnila se je do visokega deželnega zbora s prošnjo, da bi se ji podelila podpora 275 gld. za zgradbo hudournika „Kirchengraben“, ki se nahaja poleg župnišča, šole in pa mežnarije.

Ta graben je pri deževji jako nevaren, ker vedno zemljo trga poleg župnišča in ker obstoji nevarnost, da bi se tako veliko zemlje odtrgalo in odpeljalo na spodnjo deželno cesto. S tem bi ne le cesta trpela, ampak utegnili bi v škodo trpeti tudi še nekatera ležeča poslopja v bližini.

Občina je proračunila celo stvar po strokovnjaku na 850 gld. in hoče dati 475 gld. med tem ko je okrajni cestni odbor dovolil 100 gld., tako da bi bilo še nepokritih 275 gld.

Občina misli, da bi ta stvar ne bila samo na korist župnišču, ampak tudi na korist deželni cesti in celi občini in zaradi tega meni, da bi bilo umestno, ako bi deželni zbor podporo dovolil. Občina sama prispeva z jako veliko svoto, namreč s 475 gld., torej več kakor s polovico. In to je v resnici veliko, ako se pomisli, da imajo v Belapeči že leta in leta 50% doklado za razne potrebščine plačevati.

Prošnja je torej popolnoma utemeljena; vendar pa ni dognano, ali bi bilo v resnici treba vseh 275 gld. dovoliti, in ali morda ne bi bilo mogoče občini izhajati z manjšo svoto. In zato bo deželni odbor priliko imel celo to stvar še preudarjati in on bo gutovo, kakor se ob vsaki taki priliki zgodi, dal občini primerno podporo iz deželnega zaklada.

Z ozirom na to predlagam v imenu finančnega odseka:

„Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja občine Belapeč za podporo 275 gld. za zgradbo hudournika „Kirchengraben“ se izroči deželnemu odboru s priporočilom v rešitev, da se po mogočnosti na njo ozira.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.) Sprejeto.

Daljna točka je:

7. Priloga 61. Poročilo finančnega odseka o prošnji c. kr. kmetijske družbe kranjske za podporo k ustanovitvi in vzdrževanju gospodinske šole v Ljubljani, in o dotični prošnji društva gospodinske šole za podporo.

7. Beilage 61. Bericht des Finanzausschusses über die Petition der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft für Krain um Subvention zur Gründung und Erhaltung der Haushaltungsschule in Laibach, und über die diesbezügliche Petition des Vereines „gospodinska šola“ um Subvention.

Poslanec Povše:

Visoki zbor! Na dnevnem redu je tudi prošnja kmetijske družbe Kranjske, zadevajoča podporo za ustanovitev in vzdrževanje gospodinske šole v Ljubljani.

Ko se je ta zadeva razpravljala v finančnem odseku, obveljal je končno predlog, da naj bi referent napravil tiskano poročilo, torej ne da bi le ustmeno poročal. Častiti gospodje člani finančnega odseka smatrali so celo to ustanovitev kot jako važno in zato želijo, da bi visoka zbornica dobila tiskano poročilo in dotična pravila, iz katerih je razvideti obseg in namen tega društva.

Zato stavljam v sporazumu z drugimi častitimi člani finančnega odseka prošnjo, da se dotično poročilo za danes odstavi z dnevnega reda ter pride šele na dnevni red prihodnje seje, tako da bi se danes obravnavala samo prošnja društva gospodinske šole v Ljubljani za podporo.

Deželni glavar:

Po § 29. opravnega reda mora vsako odsekovo poročilo najmanj 48 ur, predno pride v deželnem zboru v obravnavo, biti gospodom poslanecem razdeljeno.

Ker se to glede dotičnega poročila ni zgodilo, se torej odstavi, z dnevnega reda današnje seje in se bo danes torej samo poročalo o prošnji društva gospodinske šole v Ljubljani za podporo.

Prosim gospoda poročevalca, da poroča o tej peticiji!

Poslanec Povše:

Društvo gospodinske šole v Ljubljani prosi podpore k ustanovnim in vzdrževalnim stroškom za šolo, katero namerava napraviti to društvo v mestu ljubljanskem.

Iz pravil, katere je društvo pridejalo prošnji, je razvidno, da je društvu namen, ustanoviti in

vzdrževati v Ljubljani gospodinske šole, kjer se dekletom, ki so ljudski šoli odrasla, daje priložnost, izuriti se v vseh, domače gospodinjstvo zadevajočih stvareh, v prvi vrsti kolikor je potrebno v mali meščanski in delavski rodbini.

Ta svoj namen hoče društvo doseči z raznimi pripomočki, t. j. s kolikor moči brezplačnim teoretičnim in praktičnim poukom v kuhanji, pranju, likanju, prikrojevanji in šivanji najpotrebnejih stvari, v čiščenju obleke in stanovanja, nadalje s teoretičnim poukom v vzgojeslovji, zdravjeslovji in gospodinskem računstvu.

Glavna važnost polaga se na praktično vežbanje, teoretični pouk je le v drugi vrsti vpoštevati.

Našli so se domoljubi in domoljubne gospe, ki so sestavili to društvo, katero tudi vodijo, in za katero nabirajo pri domoljubih prispevkov toliko k ustanovnim kolikor k vzdrževalnim stroškom.

Da na ta način nabrane svote ne bodo zadostovale, je umevno, zato se je pa tudi društvo obrnilo do visokega zbora, od katerega pričakuje, da bo tudi hotel podpirati to za meščanski življenjskega gospodinske šole toliko s prispevkom k ustanovnim kakor s prispevkom k vzdrževalnim stroškom.

Za ustanovitev bodo seveda potrebovali nekoliko pohištva, šolskega inventarja, kuhinjske in sobne oprave, šivalnega stroja, potem pa tudi štedilnih ognjišč, kjer naj se deklice tudi gledé kuhanja praktično izurijo.

Društvo izkazuje, da bo imelo okolu 600 gld. ustanovnih stroškov in 1200 do 1500 gld. vsakoletnih vzdrževalnih stroškov.

Društvo je tudi že dobilo učiteljsko moč, katero je na svoje stroške odposlalo na Dunaj v nadaljno izobrazbo, da ogleda od osrednjega obrtnega nadzornika dvornega svetnika dr. Migerka ustanovljeno gospodinsko šolo, in kakor hitro bodo zadostna sredstva zagotovljena, bo društvo otvorilo to šolo.

Finančni odsek se je prepričal o koristi te gospodinske šole, ki bi imela ravno za delujoče stanove v mestu ljubljanskem veliko pomena, in zato me je pooblastil, da stavim visoki zbornici sledeči predlog:

Visoki deželni zbor skleni:

Društvu „gospodinska šola“ v Ljubljani dovolj se k ustanovnim stroškom znesek 300 gld. in k vzdrževanju ne leto 300 gld.; ako odbor izkaže, da so toliko troški za ustanovljenje, kolikor tudi za vzdrževanje gospodinske šole zagotovljeni.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride:

8. Ustno poročilo finančnega odseka v zadevi ustanovitve deželnega skladišča v Ljubljani (k prilogi 39.).

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Errichtung eines landschaftlichen Lagerhauses in Laibach (Beilage 39.).

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

In dem Berichte des Landesausschusses, Beilage 39, wird hervorgehoben, daß in der VIII. Sitzung der vorigen Landtagsession am 17. Februar 1897 der Landesausschuß vom Landtage beauftragt wurde, über die Einrichtungen der Lagerhäuser Erhebungen zu pflegen, zu diesem Zwecke eine Enquete einzuberufen und hierauf auf Grundlage seiner Studien und der Ergebnisse der Enqueteberatung einen besonderen Bericht vorzulegen.

Aus dem vorliegenden Berichte sind die Gründe zu entnehmen, welche den Landesausschuß bestimmt haben, von der Abhaltung einer Enquete unter den obwaltenden Verhältnissen Umgang zu nehmen und sich auf weniger ausgedehnte Erhebungen zu beschränken, welche den Ausschluß dahin führten, zu beantragen, daß zwar der Sache nach wie vor die vollste Aufmerksamkeit zuzuwenden sei, daß aber erst in einem spätern geeigneten Momente seinerzeit entsprechende Anträge dem hohen Hause unterbreitet werden mögen.

Den Ausführungen des Landesausschusses gegenüber hat der Finanzausschuß sich auf den Standpunkt gestellt, daß es thatsächlich nothwendig sei, diese Erhebungen entsprechend zu vertiefen und zu erweitern, und in diesem Sinne den geeigneten Zeitpunkt abzuwarten, in welchem die entsprechenden Anträge in dieser Angelegenheit zu stellen wären.

Indem ich mich auf die Ausführungen im Berichte des Landesausschusses berufe und in diesem Stadium unter dem Vorbehalte, wenn es nothwendig sein sollte, zum Schlusse auch noch das Wort in dieser Angelegenheit zu ergreifen, mich darauf beschränke, nur die Anträge des Finanzausschusses dem hohen Hause zur Kenntnis zu bringen, erlaube ich mir im Namen desselben folgenden Antrag zu unterbreiten:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Antrag des Landesausschusses, es sei der Frage der Errichtung von Lagerhäusern fortdauernd die entsprechende Aufmerksamkeit zu schenken wird zur Kenntnis genommen in der Erwartung, daß die eingeleiteten Erhebungen fortgesetzt und zu geeigneter Zeit dem Landtage darüber entsprechende Anträge gestellt werden.

Diesen Antrag erlaube ich mir im Namen des Finanzausschusses zur Annahme zu empfehlen.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec grof Barbo ima besedo.

Abgeordneter Graf Barbo:

Hohes Haus! Der Herr Berichterstatter des Landesausschusses hat in dem uns vorliegenden Berichte einem etwas starken Pessimismus gehuldigt, und würde ich, wäre ich von der Berechtigung desselben überzeugt, mich ihm gegenüber noch zu Dank verpflichtet fühlen, daß er zum Schlusse seiner Ausführungen doch so liebenswürdig war, nicht über die ganze Idee einfach den Stab zu brechen, sondern uns auf bessere und spätere Zeiten zu vertrösten. Aber ich habe diesen Bericht von einer etwas anderen Seite betrachtet.

Wenn man meinen vorjährigen Antrag und die zur Begründung desselben gesprochenen Worte einer aufmerksamen Erwägung unterzieht, so wird man wahrnehmen, daß ich keinesfalls eine rasche Entschließung des hohen Hauses respective baldige positive Anträge des Landesausschusses in Betreff der Errichtung eines Lagerhauses erwartet habe. Ich war keinen Augenblick im Zweifel darüber, daß diese Angelegenheit eines sehr gründlichen Studiums und auch großer Vorsicht bedarf, bevor man zur Verwirklichung meines Antrages schreiten kann. Ich gieng aber auch von der Ansicht aus, daß man eine gute Idee, wenn sie auch momentan auf starke Hindernisse stößt und nicht leicht durchführbar ist, doch nicht unangeregt lassen soll, sobald sie für die Zukunft voraussichtlich nothwendig werden dürfte; ich glaube aber, daß die Errichtung eines Lagerhauses für die Zukunft eine Nothwendigkeit werden wird, und zwar namentlich in Bezug auf den Weinverkauf, worauf ich noch später zurückkommen werde. Nun war ich aber auch in dieser Richtung etwas Pessimist — oder glauben die Herren vielleicht, daß, wenn heute die Errichtung eines großen Unternehmens als dringende Nothwendigkeit erkennen würde, daß der Landesausschuß im Handumdrehen in der Lage sein wird, darüber gründliche Studien anzustellen, die Sache gründlich zu untersuchen und positive Vorschläge zu machen? Nach den Erfahrungen, die wir bisher gehabt haben, gewiß nicht.

Ich will dem Landesausschusse in dieser Beziehung durchaus keinen Vorwurf machen, denn ich sehe ja ein, daß die Herren Mitglieder desselben sehr in Anspruch genommen sind, und ihnen nach Erledigung der laufenden Angelegenheiten wirklich nicht so viel Zeit übrig bleibt, um noch eingehende Studien in derlei Angelegenheiten anzustellen. Namentlich der Herr Referent in Landes-Culturangelegenheiten ist vielfach anderweitig beschäftigt, er ist den größten Theil des Jahres in Wien, wo er seinen Verpflichtungen als Reichsrathsabgeordneter nachzukommen hat, so daß man wirklich nicht viel verlangen darf, wenn man sich nicht eine Ungerechtigkeit zu Schulden kommen lassen will.

Ich erinnere da an die Worte des Herrn Dr. Tavčar, welche er im vorigen Jahre in der Sitzung vom 17. Februar, betreffend den Zusatzantrag des Herrn Dr. Majaron sprach. Ich habe ihm damals im Stillen Recht gegeben, konnte aber freilich als Antragsteller nicht anders, als für den Zusatzantrag des Dr. Majaron stimmen, welcher ja den Zweck hatte, meinem Antrage eine raschere, günstige Erledigung zu sichern. Aber da haben wir jetzt das Unglück in Form dieses Berichtes! Mir wäre

ein kurzer Passus im Rechenschaftsberichte, dahingehend, daß der Landesauschuß heuer aus Mangel an Zeit nicht in der Lage war, sich eingehend zu informieren und daß er deshalb keine positiven Vorschläge machen kann, lieber gewesen, als dieser eigene Bericht, welcher dem ganzen Unternehmen die Lebensfähigkeit nahezu abspricht.

Der Berichterstatter des Landesauschusses hat sich da eben in einer Zwangslage befunden; er mußte sich rechtfertigen, warum der Landesauschuß heuer keine Enquete einberufen hat und warum er nicht mit positiven Vorschlägen kommt. Das war ihm nun nicht möglich, und um sich zu decken, was ich ja vollkommen begreiflich finde, hat er auf Grund mangelhafter Informationen diesen Bericht verfaßt. Sie werden es aber ebenso begreiflich finden, daß ich diesem Berichte entgegengetrete, damit das Unternehmen, welches, wenn auch vielleicht nicht für eine nahe Zukunft, so doch hoch hoffentlich sicherlich für später in Aussicht genommen ist, nicht von vornherein einer ungünstigen Meinung begegne.

Der Herr Referent des Landesauschusses hat, wie er ja im Berichte selbst anführt, nur Informationen aus Gesprächen mit Abgeordneten aus Tirol und Galizien erhalten. Nun habe ich hier das Schreiben eines ehemaligen Tiroler Landtagsabgeordneten, welcher sich für das dortige Lagerhaus stets besonders interessierte und mir auch Daten über dasselbe verschaffte, sowie auch den Rechenschaftsbericht des Tiroler Landesauschusses an den Tiroler Landtag vom 14. December 1897, betreffs des dortigen Lagerhauses in Händen. Ich werde mir nun erlauben, auf die einzelnen Punkte des Berichtes des Landesauschusses überzugehen.

Im dritten Absätze sagt der Referent, daß man in Tirol keine günstigen Erfolge mit dem Lagerhause erzielt hätte, und dort sogar mit der Idee umgehe, dieses Unternehmen wieder fallen zu lassen. Diesfalls schreibt mir nun mein Gewährsmann, daß der Herr Referent des krainischen Landesauschusses da wohl Galizien mit Tirol verwechselt haben dürfte, nachdem in Tirol nie die Rede war vom Fallenlassen dieses Unternehmens.

Im nächsten Absätze erwähnt der Herr Berichterstatter, daß das Lagerhaus in Innsbruck einige Jahre hindurch Deficite gehabt hat. Auf diesen Punkt werde ich noch zurückkommen und erwähne jetzt bloß, daß diese Deficite nur in den ersten Jahren sich ergaben und daß, wie weiterhin der Referent ganz richtig bemerkt, diese Deficite hauptsächlich deswegen entstanden sind, weil das Lagerhaus in zu großartigem Stile erbaut war. Dieses wird wohl auf Krainer Verhältnisse keine Anwendung finden.

Im nächstfolgenden Absätze bemerkt der Herr Referent, daß auch der Verkehr ein geringer gewesen wäre. Was nun diesen Punkt betrifft, so kann ich hier mit Daten aus dem Tiroler Lagerhause dienen; danach betrug der geringere Verkehr im Jahre 1896 2300 Waggonz, im Jahre 1897 2600 Waggonz. Wenn man das einen geringen Verkehr nennt, dann weiß ich wirklich nicht, was ein großer ist.

Weiterhin legt der Herr Referent des Landesauschusses seine Ansichten bezüglich der Einlagerung des Weines dar und meint, daß durch ein Lagerhaus, in welchem

Wein eingelagert würde, geradezu der krainische Producent benachtheiligt werden könnte. Diese Logik, meine Herren, kann ich nicht begreifen, denn der Herr Referent hat sich doch das Tiroler Lagerhaus zum Muster genommen, und gerade im Berichte des Tiroler Landesauschusses wird hervorgehoben, daß durch das Lagerhaus der Weinverkauf sich eminent gehoben hat.

Der Herr Referent meint, daß im Lagerhause in Laibach fremder Wein eingelagert werden könnte. Diesbezüglich habe ich schon im vorigen Jahre bemerkt, daß in Tirol ausdrücklich bestimmt ist, daß nur Tiroler Wein eingelagert werden darf, und ich glaube, daß dieser Vorgang wenigstens für Wein auch im Laibacher Lagerhause platzgreifen würde. Es wurde im vorigen Jahre allerdings hervorgehoben, daß es nicht möglich wäre, nur Krainer Getreide einzulagern, dieses in zu geringen Quantitäten im Lande selbst produziert würde, in Bezug auf Wein wurde aber gegen meine Anschauung kein Widerspruch erhoben.

Es besteht aber auch noch die weitere Bestimmung, daß im Tiroler Lagerhause nur solcher Wein eingelagert werden darf, welcher von der chemischen Versuchstation in St. Michele das Zeugnis der Naturtreue hat, und jedenfalls müßte ein solcher Vorgang auch bei uns in Laibach eingeführt werden; da haben wir nicht einmal die eventuelle Concurrenz eines fremden Weines zu fürchten, nachdem die italienischen Weine, welche eingeführt werden, diese Probe wohl nicht bestehen dürften, ebensowenig wie die Weine, welche aus Tirol nach Krain gebracht werden.

Ich habe gerade vor einigen Tagen, ich weiß nicht, in welcher Zeitung, gelesen, daß constatirt worden sei, fast sämtlicher Wein, der von Tirol nach Krain kommt, sei gefälscht und gepanscht. Ich halte diese Ausführungen bezüglich des Weines für vollkommen grundlos.

Es ist ganz richtig, daß der Wein jetzt keinen Preis hat; ich habe auch im vorigen Jahre erwähnt, daß jetzt für den Moment für den Weinverkauf keine solche Vorkehrungen nothwendig wären, nachdem eben nur geringe Quantitäten Wein vorhanden sind, und diese in loco verkauft werden, daß aber mit Rücksicht auf die Zukunft, wenn einmal die Weingärten regeneriert sein werden, und wieder bedeutende Quantitäten, und zwar viel größere als jemals zum Verkaufe gelangen werden, wir dafür ein Absatzgebiet zu schaffen haben.

Ich werde nun mit Erlaubnis des Herrn Landeshauptmannes mir gestatten, einiges aus dem Berichte des Landesauschusses von Tirol vorzulesen, was ganz krasse Streiflichter auf die Sache werfen wird.

(here: — liest:)

„Wie die folgende Nachweisung der monatlichen Ein- und Auslagerung, der Gesamtbewegung des Verkehrs, des Lagerstandes am Ende eines jeden Monats und des Versicherungswertes zeigt, gab es während des ganzen Jahres vollauf und im letzten Vierteljahre soviel zu thun, daß die Arbeit kaum zu bewältigen war.“

Da kann also der Verkehr nicht so gering gewesen sein.

(bere: liest:)

„Auch mit dem finanziellen Erfolge des Jahres 1896 darf man zufrieden sein. Zur richtigen Beurtheilung dieses Erfolges muß noch beigelegt werden, daß

a) am Maschinenconto 3 % mit . . .	442 fl. 29 fr.
b) am Requisitenconto 8 % mit . . .	397 „ 40 „

in Summe . 839 fl. 69 fr.

abgeschrieben und überdies 1233 fl. 55 fr. an die Landescasse an 4%igen Zinsen für vorübergehend benötigte Betriebsvorschüsse vergütet wurden.

Die Hauptartikel des Innsbrucker Lagerhauses sind Getreide und Wein. In größeren Quantitäten gelangen ferner in das Lagerhaus verschiedene Südfrüchte und seit Ermäßigung des Tarifes für Textilstoffe auch Baumwollgarne. Sehr bedeutend gestaltete sich im Jahre 1896 die Einlagerung von Zucker.“

Das ist also ein Punkt, welcher auch für die Consumenten Bedeutung hätte.

(bere: — liest:)

„Der Lagerstand am 1. Jänner 1897 betrug in

Weizen	1,605.944 kg
Roggen	252.804 „
Gerste	85.382 „
Hafer	192.276 „
Mais	412.702 „
Mehl	188.490 „

Ich glaube, das sind nicht geringfügige Quantitäten.

(bere: — liest:)

„Bei Versorgung der Industrie, der Gewerbe und der landwirtschaftlichen Genossenschaften mit Getreide und Mehl, überhaupt bei Deckung des Bedarfes der Bevölkerung an Cerealien leistet das landwirtschaftliche Lagerhaus in zweifacher Richtung wertvolle, leider nicht allseits erkannte und gewürdigte Dienste — einmal als Getreide-Stapelplatz, an welchem Jedermann Weizen, Roggen, Gerste, Hafer, Mais, Mehl, wenn ihm die besichtigte Ware und der hierfür verlangte Preis conveniiren, kaufen kann, und zweitens durch die wöchentliche Notierung der Preise der im Lagerhause erhältlichen Getreidesorten, wodurch auch jene, welche wegen zu großer Entfernung vom Lagerhause und der dadurch bedingten Frachtspeisen nicht in der Lage sind, Getreide aus demselben zu beziehen, mindestens einen Preismaßstab für ihre Einkäufe an anderem Orte und von anderer Seite gewinnen.“

Ich habe bereits im vorigen Jahre in der Sitzung vom 17. Februar gesagt, daß durch die Notierung der Preise im Lagerhause der Vortheil für den Producenten erwachsen würde, daß er stets weiß, zu welchem Preise er seine Producte absetzen kann, da ja die Preisnotierungen in den öffentlichen Blättern durchaus nicht verläßlich sind.

(bere: — liest:)

„Bei Einlagerung von Wein im Lagerhause und Vermittelung seines Verkaufes durch dasselbe setzte sich die Landesvertretung vor allem die Aufgabe, die tirolische

Weinproduction zu fördern. In dieser Absicht wurde, unter Verzichtleistung auf die volle Ausnützung der Lagerhauskeller, sowie auf eine angemessene Fructification der selben, ja sogar entgegen dem Zwecke eines Lagerhauses, die Einlagerung auf Tirolerweine beschränkt und Wein außertirolischer Provenienz von der Aufnahme ausgeschlossen.

Es sollte aber auch der Solidität in der Weinbereitung und im Weinhandel in Tirol Vorschub geleistet, der gute Ruf der Tirolerweine immer fester begründet und für den Consumenten ein Lager naturreiner und gesunder Weine geschaffen werden.

Zur Erreichung dieses Zweckes verfügte die Landesvertretung, daß das Lagerhaus den Verkauf nur solcher Weine vermitteln darf, welche von der Versuchsanstalt in St. Michele auf ihre Echtheit und Unverfälschtheit geprüft und als durch das Lagerhaus verkaufsfähig anerkannt worden sind.“

Es sind dies Dinge, die ich schon erwähnt habe.

(bere: — liest:)

„Für die amtlich geprüften Weine konnte das Lagerhaus auch höhere Preise verlangen und erhalten. Es ist das unbestreitbare Verdienst dieser Action, den Tirolerweinen in Ländern Eingang verschafft zu haben, wo sie auch nicht gekannt oder nicht nach ihrem Werte geschätzt waren. Wünschte ein Einlagerer die Bezeichnung seiner Weine, so besorgte dies das Lagerhaus mit Hilfe der Filiale der österr.-ungar. Bank, der Centralcasse der Raiffeisen-Cassavereine oder anderer Geldkräfte.“

„Es erübrigt noch, einige allgemeine Daten aus der Gebahrung des Lagerhauses pro 1896 nachzutragen.

Seine Einnahmen betrugen . . .	25.709 fl. 1 fr.
Seine Ausgaben betrugen . . .	25.845 „ 4 „

es ergab sich sohin der eingangs bezifferte Gebahrungsabgang von . . . 136 fl. 3 fr.

Das ist ein ganz geringer Abgang, welcher, wie ich vorhin erwähnte, insofern richtig zu stellen ist, als mehrere Hundert Gulden für Abschreibungen am Maschinenconto und Inventar vorgenommen und über 1200 fl. Zinsen für vorübergehende Darlehen rückerstattet wurden. Dann ist auch ins Auge zu fassen, daß, wie im Berichte des Landesauschusses erwähnt ist, das Lagerhaus in viel zu großem Umfange erbaut wurde, indem es dem Transitverkehre Rechnung tragen sollte, welcher jedoch nur in bescheidenem Maße stattfindet.

(bere: — liest:)

„Die Warrant-Belehnung erreichte im Jahre 1896 die Summe von 298.855 fl.“

Die Gebahrungsabgänge waren, wie ich schon erwähnte, hauptsächlich in den ersten zwei Jahren; während in den Jahren 1888 bis 1893 die Gebahrungsüberschüsse in Summa 10.270 fl. aufweisen.

(bere: — liest:)

„Berücksichtigt man, daß der größte Gebahrungsabgang aus den zwei ersten Jahren des Bestandes des Lagerhauses mit 13.625 fl. 44 fr. herrührt, daß dasselbe dagegen in der Periode 1886—1896 einen Betriebs-

überschuß von 4212 fl. 82 fr. erzielte; bedenkt man, daß in der Anfangsperiode das neue Landesinstitut einerseits in eisenbahntarifischer Hinsicht, — ich bemerke, daß ein Waggon Weizen, von Ungarn nach Feldkirch gestellt, um 102 fl. billiger kam, als nach Innsbruck, obwohl Feldkirch bedeutend weiter ist, als Innsbruck; — „andererseits gegenüber den bereits bestehenden Lagerhäusern eine Position sich erst erkämpfen mußte; daß jeder Anfang schwer ist und nicht ohne Opfer erkaufte werden kann, die auch anderen Lagerhäusern nicht erspart blieben; bringt man in Anschlag, daß seit 1884 a) am Maschinenconto 6218 fl. 60 fr., b) am Requisitionenconto 3847 fl. 16 fr. abgeschrieben und der Landescaße für Betriebsvorschüsse an 4%igen Zinsen 25.115 fl. 86 fr. vergütet wurden und dies noch zu einer Zeit, wo deren Cassareste noch unfructificiert blieben: so vermag der Landesauschuß in den bisherigen Gebahrungsergebnissen um so weniger einen Grund zu besonderen Maßnahmen und Anträgen zu erblicken, als ja der Budget- und volkswirtschaftliche Auschuß im Berichte über den Rechnungsabchluß des Lagerhauses pro 1894 (Beilage 106, Seite 1 ex 1895) den von keiner Seite widersprochenen Grundsatz aussprach, daß der finanzielle Ertrag der Institution erst in letzter Linie ins Auge zu fassen ist.

Nach allen diesen Darlegungen glaube ich wohl die pessimistischen Ansichten des Berichtes des Landesauschusses vollkommen widerlegt zu haben, und hoffe, daß auch das hohe Haus heute meiner Meinung sein wird, daß nämlich die Frage der Errichtung eines Lagerhauses in Laibach eine wichtige ist und das eingehende Studium des Landesauschusses verdient. Nachdem ich jedoch den Landesauschuß nicht forcieren will, damit nicht im nächsten Jahre wieder ein ähnlicher Bericht vorgelegt werde, wie heuer, schließe ich mich den Anträgen des Finanzauschusses an.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Visoki zbor! Častiti gospod predgovornik sam pravi, da se tako velika ustanova, kakor bi bilo deželno skladišče, ne da v tako kratkem času izvršiti. On je navajal mojo odsotnost iz Ljubljane, kadar sem v državnem zboru, pa v tem oziru bodi gospodu grofu povedano, da vzlic tem po naklonjenosti prečastitega gospoda deželnega glavarja ni prav nič trpelo.

Drugič mi on nekako očita, kar pa moram zavračati, da sem jaz morda gledé deželnega skladišča govoril samo z nekaterimi poslanci iz Galicije. To ni tako, ampak govoril sem z raznimi poslanci iz Galicije in iz Tirolske natančno o stvari, in ti so mi tudi o njej pisali. To ni bil morda samo baron Dipauli, ampak tudi Gasser, potem dr. Kathrein, mož, gospoda moja, katerega cela Avstrija spoštuje, potem Zallinger in drugi tirolski poslanci, in vsi so mi rekli, da imajo slabe po-

izvedbe o tirolskem deželnem skladišču. Tako mi je dr. Schorn, ki je sedaj deželni odbornik in ki mi je poslal gradivo, naravnost rekel in sicer v pismu, da se stvar slabo obnese, da pa, ker je dežela že toliko zanje žrtvovala, morajo delati z vso silo, da se zavod vzdrži.

Gospod grof je vedno govoril, da sem jaz to poročilo podal visoki zbornici. Bodi mu povedano, da je to poročilo deželnega odbora, katero sem jaz samo podal deželnemu odboru in ako bi ta ne bil zadovoljen z njim, bi bil gotovo odredil, da bi se bila sklicala enketa.

O stvari sami omenjam, da sem jaz v poročilu navajal kot glavni argument ozir na vinorejo in gospod grof naj govori, kakor hoče, dejansko je, da služi samo v obrambo domačemu vinu, ako nimamo skladišča že danes. V tem oziru opozarjam, da je lanski poročevalec upravnega odseka, gospod tovariš Lenarčič sam rekel: „Založišče, ktero bi se imelo ustanoviti, ne služilo bi tolikanj v prospeh kmetijstva domačega, kakor je iz dosedanjih izvajanj razvideti; marveč služilo bi ono domači trgovini in domači industriji, poleg tega tudi mestu ljubljanskemu kot takemu — torej največ konsumentom v Ljubljani. In v še večjem stilu je hotel imeti zavod izvršen v korist konsumentom gospod poslanec dr. Majaron.

Gospod grof, ker pozna naše vinorejske razmere, bo sam pritrdil, ako se skladišče ustanovi kot deželni zavod, da imajo konsumenti, kakor hitro se gre za deželno inštitucijo, isto pravico, zahtevati, da se brani njih interes, kakor producenti, kajti k deželnim denarjem, s katerimi bi se naprava izvršila, ne prispevajo samo kmetovalci in vinogradarji, ampak tudi drugi stanovi. Ravno v tem zmislu sta tudi lansko leto govorila imenovana gospoda poslanca.

Gospod grof bo priznal, da ljubiteljev našega vina izven dežele Kranjske še ni. Nasprotno je Tirolska, ki je tako srečna, da je še obvarovana od filoksere in producira jako veliko vina, v stanu, ga jako veliko eksportirati in znano je, da je to spoznalo ministerstvo samo, ki je dalo več tisoč goldinarjev subvencije, da si je dežela najela posebnega potovalnega agenta, ki potuje po celi Avstriji in ponuja po vseh deželah tirolska vina. Kadar pride pri nas do tega da bomo mogli naša vina eksportirati, potem bom jaz prvi, ki bom rekel, da naj se napravi skladišče in ako bi bil takrat še v tej zbornici, bi deloval z vso silo na to, da se najme veččak, ki bi imel potovati in ponujati naša vina izven Kranjske. Doslej pa take razmere pri nas niso in gledati moramo, da to malce vina, kar ga pridelamo, spečamo doma. S tem, da se vinogradi regenerirajo, bo se kvantiteta in kvaliteta našoga vina zboljšala in če pride s časom do tega, da bo za naša vina se odprl eksport v druge dežele, potem šele bo dana podlaga za ustanovitev skladišča.

Gospod grof se je, ko je prebiral dotično poročilo, spodtikal nad mojo opazko, da ne smatram

delokroga skladišča v Inomostu kot tako velikega. Gospodu grofu bodi povedano, da nisem sam to sodil, ampak govoril sem v tem oziru z možmi, ki so veščaki v trgovstvu in ti so mi rekli, da 2300 vagonov surovih pridelkov ni nič velikanškega, ampak da ima toliko in še veliko več prometa dostikrat en sam velik trgovec. Torej je gotovo opravičeno, če sem ta promet pri deželni instituciji, za katero se je žrtvovalo toliko denarnih sredstev, smatral za nič posebno velik. (Poslanec grof Barbo: — Abgeordneter Graf Barbo: „Aber nicht geringfügig!“). To je, kakor rečeno, bilo mnenje veščakov.

Končno pa se jaz čudim, da se je gospod grof tako nepovoljno izrazil o poročilu, ko vendar sam pravi, da je treba pri taki ustanovitvi temeljiti študij, resnega prevdarka in posvetovanja vseh faktorjev, ki so tu merodajni in ki bi deželnemu odboru imeli svetovati, ali je ustanovitev mogoča in priporočljiva ali ne. Šele ako bi bil deželni odbor v svojem poročilu na podlagi podanih podatkov prišel do sklepa, da bi bil rekel: Stvar je neizvedljiva, deželni odbor se odpoveduje nadaljnim študijam, šele potem bi bila ogorčenost gospoda grofa opravičena, ako se pa tukaj pravi, da bo deželni odbor pazno zasledoval vsekako pomembno narodnogospodarsko zadevo in ako bodo trgovinske razmere se drugače razvile, bo vse potrebno storil, da se pouči o razvoju in napravah takih skladišč, da bo mogel potem visokemu deželnemu zboru o tem staviti svoje predloge, potem mislim, da bi ta sklep bil moral gospodu grofu zadostovati.

Sicer pa le še enkrat povdarjam, da sem to poročilo podal deželnemu odboru, in ta je sklenil, da se predloži visoki zbornici. Tako je, gospodu grofu bodi povedano, to tolmačiti.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec grof Barbo ima besedo.

Abgeordneter Graf Barbo:

Ich muß den Ausführungen des Herrn Abgeordneten Povše gegenüber bemerken, daß ich mich ja durchaus nicht gegen den Antrag des Landesausschusses gewendet habe, welcher Antrag ja ziemlich gleichlautend ist mit dem Antrage des Finanzausschusses, dem ich mich ja ausdrücklich angeschlossen habe. Ich wendete mich nur gegen die Ausführungen, welche im Berichte enthalten sind. Diese Ausführungen sind, wie ich erklärt habe, derart, daß sie von vornherein auf das ganze Unternehmen ein ungünstiges Licht werfen, so daß man schließlich den Antrag erwarten mußte, das ganze ad acta zu legen. Ich habe auch erklärt, daß, wenn diese pessimistischen Ansichten richtig wären, ich mich dem Herrn Referenten des Landesausschusses zum Dank verpflichtet fühlen mußte, daß er nicht über die ganze Sache einfach den Stab gebrochen hat.

Ich habe auch ausgeführt, weshalb ich diesen Bericht für so ungünstig abgefaßt ansehe, und zwar nicht deshalb, weil der Referent auf Grund eingehender Informationen zur Ueberzeugung gekommen ist, daß die Sache nicht lebensfähig sei, sondern, weil sich der Referent rechtfertigen mußte, daß er die Enquete nicht einberufen hat und nicht mit positiven Vorschlägen kommt.

Ich glaube auch heute nach den Ausführungen des Herrn Abgeordneten Povše, daß er noch immer meiner Meinung ist und das Lagerhaus für etwas anzustrebendes ansieht, daß er aber nicht in der Lage war, sich die Informationen zu verschaffen, weil es ihm an Zeit mangelte. Das ist meine Ansicht. Wenn er sagt, er habe seine Pflichten als Landesausschuss deshalb weil er in Wien war, nicht vernachlässigt, so hat er eben offene Thüren eingerannt, denn ich habe ihm ein Pflichtversäumnis gar nicht vorgeworfen, und ebenso wenig habe ich behauptet, daß er den Sitzungen nicht beigewohnt habe. Wenn man aber anderweitig viel beschäftigt ist, dann ist es selbstverständlich, daß man nicht Zeit zu Studien hat; hier waren aber Studien nothwendig, denn wir wollen ja nicht einen einfachen Abklatsch des Innsbrucker Lagerhauses, sondern müssen etwas ganz selbständiges, vielleicht ein novum schaffen. Darüber sind aber eingehende Studien zu pflegen und Informationen einzuholen bei den verschiedenen Lagerhäusern, ferner Studien darüber, was bei uns zu machen ist. Für alles dies hat der Herr Referent nicht Zeit gehabt. Das habe ich angeführt.

Daß der vorliegende Bericht der Bericht des Landesausschusses ist, ist mir wohl bekannt. Der Landesausschuss faßt aber seine Beschlüsse auf Grund des Berichtes des Referenten. So wie der Finanzausschuss auf Grund der Ausführungen seines Referenten seine Beschlüsse faßt, so kommt auch der Landesausschuss auf Grund des Berichtes des Landesausschussreferenten zu seinen Anträgen, und wie ich eingangs erwähnt habe, muß man sich noch förmlich wundern, daß nach diesem ungünstigen Referate schließlich der Landesausschuss noch zu einem günstigen Antrage gekommen ist. (Odobranje na desni. — Beifall rechts.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Visoki zbor! Jaz moram zavračati mnenje gospoda predgovornika, češ, da je to poročilo tako vsled pomanjkanja časa referenta v deželnem odboru. Urok, da se je podalo visoki zbornici tako poročilo, je ta. Kot referent v deželnem odboru sem prišel do prepričanja, da ustanovitev deželne skladišča ne bi bila v prid domači vinoreji in domačemu vinarstvu. Temu mnenju je deželni odbor pritrdil, in to je bilo povod, da se ni sklicala enketa in da so se nadaljne študije pridržale za poznejši čas. To je bil moj argument.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Niha se ne oglasi. — Niemand meldet sich).

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Einige Bemerkungen, die in der Debatte gefallen sind, bestimmen mich, diesem Gegenstande mit wenigen Worten näher zu treten.

Ich möchte einerseits constatieren, dass aus den Ausführungen der Herren Redner, die an dieser Debatte sich theilgenommen haben, gewiss ein sehr wertvolles Material für die noch durchzuführenden Erhebungen sich ergeben hat, und dass in diesem Sinne die Debatte gewiss nur als eine fruchtbare bezeichnet werden kann.

Es ist von allen Seiten constatirt worden, dass es sich bei der vorliegenden Frage nicht darum gehandelt hat, das Lagerhaus sofort ins Leben zu rufen, sondern darum, Erhebungen und Studien anzustellen, ob, in welcher Weise und unter welchen Bedingungen eine derartige Einrichtung für unsere wirtschaftlichen Bedürfnisse erwünscht wäre.

Die Debatte hat sich wesentlich nur um einen Punkt gedreht, nämlich um die Frage, ob dieses Lagerhaus für die Einlagerung unseres Weines zweckmäßig sei oder nicht, und ferner darum, ob die Erfahrungen, die über das Innsbrucker Lagerhaus gemacht wurden, eine derartige Ermuthigung uns bieten können, dass auch wir auf diesem Gebiete mit den Bestrebungen und Studien zur Einrichtung einer solchen Institution fortfahren sollten.

Ich möchte darauf hinweisen, dass wir von Seite des ersten Redners in dieser Debatte nicht persönliche Anschauungen, sondern Thatfachen aus dem Berichte des Tiroler Landesausschusses kennen gelernt haben, die nach meiner Auffassung jeder persönlichen Mittheilung und Beurtheilung vorzuziehen sind, Thatfachen, die sich ebenso sehr auf den Umfang der Geschäfte des Lagerhauses, als auf den Erfolg beziehen, und wenn, wie aus dem Berichte zu entnehmen ist, die Anstalt so beschäftigt war, dass sie mit den ihr zu Gebote stehenden Mitteln und Arbeitskräften kaum das Auslangen findet, so müssen wir wohl zu dem Schlusse kommen, dass dieses Lagerhaus für die dortigen Verhältnisse als eine zweckmäßige Institution betrachtet werden muss.

Es wurde auch die Frage erörtert, ob der Verkehr von 2000 Waggonen, sei es in Wein oder in einem anderen Artikel, groß oder gering sei. Nach meiner Auffassung lässt sich diese Frage an jedem Orte denn doch nur nach localen Verhältnissen beurtheilen, die allein maßgebend sind, nicht aber nach den angeführten Ziffern. Wenn für Budapest oder Wien ein Getreideverkehr von 2000 Waggonen minimal genannt werden kann, so ist vielleicht ein viel geringerer Verkehr im gleichen Artikel für Innsbruck oder Laibach schon bedeutend, und dasselbe gilt für Wein. Ueber solche Verhältnisse lässt sich nur nach relativen, nicht nach absoluten Ziffern urtheilen.

Meiner Ansicht nach ist eine sehr wertvolle Sache von Seite des Herrn Referenten im Landesausschusse selbst

constatirt worden, indem er die Ansicht aussprach, dass das Lagerhaus eine sehr zweckmäßige Institution in dem Augenblicke sein dürfte, wo die Regenerierung unserer Weingärten durchgeführt sein wird, und wo wir ein entsprechendes Quantum von Wein einzulagern in der Lage sein werden. Ist dies der Fall, so glaube ich, die Hoffnung aussprechen zu können, dass, wenn jene Opfer und jene Mittel, welche wir nach der Richtung anwenden, um Erfolge zu erzielen, ihren Zweck erreicht haben werden, gerade jene Anträge, die von keiner Seite lebhafter befürwortet werden, als vom Herrn Referenten im Landesausschusse, ernstere Formen werden annehmen müssen, wenn es so steht, wie er selbst betont, dass das Lagerhaus für die Einlagerung behufs Förderung des Handelsverkehrs in Wein nothwendig sein wird. Diese Frage ist aber keine Frage der unabsehbaren Zukunft, sondern, wenn der Erfolg so sein wird, wie er zu erwarten steht, so dürften wir in absehbarer Zeit zu einem Resultate gelangen. Da wir aber nicht morgen oder übermorgen schon das Lagerhaus bauen wollen, so wird es sich empfehlen, die nach dieser Richtung empfohlenen Studien schon jetzt mit großem Nachdrucke zu pflegen.

Eine Bemerkung jedoch, welche im Berichte des Landesausschusses enthalten ist, scheint mir in gewissem Widerspruch mit dieser Tendenz zu stehen. Es heißt nämlich im Berichte, dass, wenn sich die Handelsverhältnisse einmal anders entwickelt haben werden, der Moment gekommen sein werde, die Enquete einzuberufen und Studien zu pflegen. Dies ist ein Fehlschluss, die Handelsverhältnisse sollen sich eben durch Einführung derartiger Einrichtungen günstiger gestalten. Wenn wir aber von einer solchen Einrichtung auf der einen Seite die Entwicklung des Handels erwarten, andererseits aber die Frage gar nicht studieren, bevor die Entwicklung eingetreten ist, so bewegen wir uns in einem circulus vitiosus. Anstatt die Hebung des Handelsverkehrs von dem Momente zu erwarten, wo die Regenerierung der Weingärten uns in die Lage setzen wird, entsprechende Quantitäten von Wein auf den Markt zu bringen, müssen wir vielmehr schon jetzt bedacht sein, wie wir den Handelsverkehr entsprechend einleiten, und wir dürfen nicht erst dann die Enquete einberufen, wenn wir wohl den Wein haben, aber nicht den Handel. Es ist also der Schluss, zu dem der Bericht kommt, dass nämlich die Enquete erst dann durchgeführt werden soll, wenn der Handelsverkehr sich entwickelt hat, ein falscher, und nur dieses Eine wollte ich constatieren.

Da aber von beiden Herren, die gesprochen haben, nur wertvolles Material zur Erweiterung der Kenntnisse über diesen Gegenstand vorgebracht wurde, wofür der Landtag gewiss beiden Herren nur dankbar sein kann, in anderer Weise jedoch den Anträgen des Finanzausschusses nicht entgegengetreten wurde, erübrigt mir nur, die Anträge des Finanzausschusses dem hohen Hause zu empfehlen. (Odobranje na desni. — Beifall rechts.)

Deželni glavar:

Preidimo na glasovanje.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

S tem je ta točka rešena,

Daljna točka je:

9. Priloga 56. Poročilo finančnega odseka o prenavedbi deželnih zakonov z dné 26. oktobra 1875, dež. zak. št. 27, in z dné 28. decembra 1884, dež. zak. št. 1 iz l. 1885. (k prilogi 49.).

9. Beilage 56. Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Abänderung der Landesgesetze vom 26. October 1875, L. G. Bl. Nr. 27, und vom 28. December 1884, L. G. B. Nr. 1 de 1885 (zur Beilage 49).

Poročevalec Višnikar:

Visoki deželni zbor! Poročati imam v imenu finančnega odseka o prenavedbi dež. zakonov z dné 26. oktobra l. 1875. dež. zak. št. 27. in z dné 28. decembra 1884, dež. zak. št. 1. iz l. 1885. (k prilogi 49)

Znano je, da se po obstoječih zakonitih določilih pokriva šolska potrebščina s prihodki normalno-šolskega zaklada, potem z 10 % priklado na direktne davke, primanjkljaj pa iz deželnega zaklada. Normalno-šolski zaklad obstoji iz dohodkov lastnega premoženja, iz raznih doneskov, iz doneskov države, raznih korporacij, ustanov in iz prinosov zapuščin, kateri dohodek je glavni dohodek tega zaklada ter znaša po letošnjem proračunu 14.000 gld. Vsi drugi dohodki normalno-šolskega zaklada ne dosežejo uiti svote 10.000 gld. Vsi troški normalno-šolskega zaklada so letos proračunjeni na okroglo 398.000 gld.

Ako od te potrebščine odštejemo pokritje normalno-šolskega zaklada, preostaja še nad 370.000 gl. Po odbitku dohodkov 10 % šolske priklade znaša primanjkljaj še vedno okoli 220.000 gld.

Visoki deželni zbor je s sklepom z dné 25. februarija 1887. naročil deželnemu odboru, da predloži načrt zakona, s katerim naj se prenavedi zakon z dné 28. decembra 1884., tako, da se bo vsa nepokrita potrebščina normalno-šolskega zaklada, oziroma za ljudsko šolstvo sploh, pokrivala s posebno deželno naklado.

Ko se je to vprašanje v finančnem odseku natančneje pretresovalo, prišel je odsek do prepričanja, da bi ne kazalo, vse potrebščine pokrivati s posebno deželno naklado, kajti za to bi bilo potreba 26 % deželne naklade na vse direktne davke.

Ker je znano, kako naraščajo potrebščine za šolstvo od leta do leta, bi se lahko ta priklada

ščasom zvišala tako, da bi na zadnje absorbirala vse deželne naklade na direktne davke. Finančni odsek je sicer priznal, da je prememba dotičnih zakonov potrebna, posebno zaradi boljše preglednosti tega, koliko nas naše ljudske šole stanejo. Sedanje stanje za normalno-šolski zaklad ni normalno, ako se pri normalno-šolskem zakladu da pokriti le neznaten del potrebščine, dočim se mora večji del potrebščine pokrivati iz deželnega zaklada.

Deželni odbor nam o prilogi 49. priporoča samo spremenitev zakona z dné 28. decembra 1884. Finančni odsek pa je prišel do prepričanja, da je potrebno, ako ta zakon spremenimo, spremeniti tudi § 2. zak. z dné 26. oktobra 1875, kateri govori o učiteljskih ustanovah. To je razloženo že v tiskanemu poročilu finančnega odseka.

Prememba § 2. zak. z dne 28. decembra 1884. zahteva torej da se tudi prej omenjeni zakon spremeni.

Šolska občina ima pravico, dohodek ustanov porabiti za to, da plača svoj delež za normalno-šolski zaklad; ako se pa posebna priklada za normalno-šolski zaklad odpravi, potrebno je tudi, da se dotična določba § 2. odpravi.

Predlagam torej v imenu finančnega odseka: Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1.) Priloženemu načrtu zakona se ustavno pritrjuje.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da načrtu izposluje Najvišje potrjenje.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Dem beiliegenden Gesetzentwurfe wird die verfassungsmäßige Zustimmung erteilt.

2.) Der Landesausschuss wird beauftragt, demselben die Allerhöchste Sanction zu erwirken.

Deželni glavar:

Želi kdo besede o splošni razpravi.

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospoda poročevalca, da preide v nadrobno razpravo.

Poročevalec Višnikar:

(bere: — liest:)

Člen I.

§ 2. zakona z dne 26. oktobra 1875., dež. zak. št. 27., se razveljavlja v svoji sedanji besedi in se odslej glasi tako:

Artikel I.

Der § 2 des Gesetzes vom 26. October 1875, L. G. B. Nr. 27, wird in seiner gegenwärtigen Fassung außer Wirksamkeit gesetzt und hat fortan zu lauten:

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 2.

Učiteljske ustanove je porabiti po določilu ustanovnega pisma v korist tiste občine, kateri so odmenjene.

Kako je porabiti in zaračniti dohodke ustanov, določa se po dogovoru med deželnim odborom in dotično šolsko občino, varujoč tutorsko pravico ustanovo nadzirajočega oblastva.

§ 2.

Schullehrer-Stiftungen sind nach Maßgabe des Stiftbriefes zu Gunsten der damit theilhaften Schulgemeinde zu verwenden.

Die Art der Verwendung und Verrechnung der Stiftungserträge wird im Wege der Vereinbarung zwischen dem Landesaussschusse und der betreffenden Schulgemeinde unter Wahrung des Tutelrechtes der Stiftungs-Aufsichtsbehörde bestimmt.

(Obvelja. — Angenommen.)

Člen II.

§ 2. zakona z dné 28. decembra 1884. leta, dež. zak. št. 1. iz l. 1885., se razveljavlja v svoji sedanji besedi in se odslej glasi tako:

Artikel II.

Der § 2 des Gesetzes vom 28. Dezember 1884, L. G. B. Nr. 1 de 1895, wird in seiner gegenwärtigen Fassung außer Wirksamkeit gesetzt und hat fortan zu lauten:

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 2.

Normalno-šolski zaklad prevzame izplačevanje aktivitetnih prejemkov učiteljskega osebja na vseh občnih javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske v njih polnem obsegu.

Ako dohodki normalno-šolskega zaklada ne zadoščajo v pokritje teh in drugih njegovih potrebščin, pokrije se ostala potrebščina iz deželnega zaklada.

§ 2.

Der Normalschulfond übernimmt die Zahlung der Activitätsbezüge des Lehrpersonals an sämtlichen allgemeinen öffentlichen Volksschulen des Herzogthumes Krain in ihrem vollen Umfange.

Reichen die Erträge des Normalschulfondes zur Deckung dieser und seiner sonstigen Erfordernisse nicht hin, so wird das übrige Erfordernis aus dem Landesfonde gedeckt.

(Obvelja. — Angenommen.)

Člen III.

Ta zakon stopi v veljavo s 1. januarjem l. 1899.

Artikel III.

Dieses Gesetz tritt mit 1. Jänner 1899 in Wirksamkeit.

(Obvelja. — Angenommen.)

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

Ueber Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich anzuordnen, wie folgt:

(Obvelja. — Angenommen.)

Zakon

z dné

veljaven za vojvodino Kranjsko,

s katerim se prenarejata § 2. zakona z dné 26. oktobra 1875, dež. zak. št. 27., in § 2 zakona z dné 28. decembra l. 1884, dež. zak. št. 1 iz l. 1885.

G e s e t z

vom

wirksam für das Herzogthum Krain,

mit welchem der § 2 des Gesetzes vom 26. October 1875, L. G. B. 27, und der § 2 des Gesetzes vom 28. Dezember 1884, L. G. B. Nr. 1 de 1885, abgeändert werden.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam tretje branje

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki pritrujejo ravnokar v drugem branji sprejetemu načrtu zakona v celoti izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je v celoti potrjen, in s tem je sprejet 1. predlog finančnega odseka.

Gospodje poslanci, ki pritrujejo 2. predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejet in s tem je ta stvar rešena.

Daljna točka je:

10. Priloga 57. Poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1898 (k prilogi 34.).

10. Beilage 57. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Normalschul-fondes für das Jahr 1898. (zur Beilage 34.).

Poročevalec Višnikar:

Visoka zbornica! Iz poročila finančnega odseka — priloga 57. je razvidno, kako narašča potrebščina za ljudsko šolstvo na Kranjskem in da

za tekoče leto proračunjena na 398.573 gld., tedaj na blizo 400.000 gld. Ta potrebščina znaša po navsvetih finančnega odseka za to leto 11.108 gld. več kakor v minolem letu. Ako k tej potrebščini prištevamo še potrebščino za učiteljski pokojninski zaklad, znaša vsa potrebščina za naše ljudsko šolstvo 422.233 gld. Od te potrebščine pa je odbiti pokritje, ki znaša 23.708 gld. tako da pridemo zopet do potrebščine v končnem znesku 398.525 gld. ali okroglih 400.000 gld.

Iz podatkov poročila je razvidno, da je potrebščina za šolstvo leta 1877. tedaj pred 22 leti, znašala samo 174.529 gld. Pripomniti pa moram, da pri tej potrebščini ni všteto mesto Ljubljansko, ker je mesto takrat samo skrbelo za učiteljske plače in za pokritje potrebščine za svoje šole.

Ako primerjamo tedanjo in sedanjo potrebstino, se da sklepati, da je Ljubljana, ki sedaj stane okroglo 42.000 gld. takrat približno stala 25.000 gld. Znašala je torej vsa potrebščina pred 22 leti okroglo 200.000 gld., danes pa znaša približno 400.000 gld. tako, da se je v teku teh 22 let — ne 20 let, kakor je v poročilu pomotoma rečeno — podvojila. Vprašanje je tedaj, ali je ta ogromna pomnožitev stroškov tudi opravičena, in ali so uspehi in napredki taki, da opravičijo to v istini ogromno zvišanje potrebščine.

V tem oziru opozarjam visoko zbornico, da je v tem času tekom poslednjih 22 let namreč, nastalo nad 100 novih šol, šolski razredi in število učiteljskega osebja pa sa je približno podvojilo.

Podvojila se je potrebščina, podvojilo pa tudi število učiteljev in šolskih razredov. Zanimive in poučne so tudi številke gledé šolo obveznih in šolo obiskujočih otrok.

Po uradnih podatkih je bilo v šolskem letu 1879/80. samo 48.645 šolo obveznih otrok, v šolskem letu 1896/97 pa 85.625, tedaj se je število v 17 letih pomnožilo za 37.050. Šolo obiskujočih otrok je bilo 1896/97. 76.587, 17 let preje, to je v šolskem letu 1879/80. pa same 42.353, tako da je v minolem šolskem letu obiskovalo šolo nad 34.000 otrok več.

Ako primerjamo potrebstino letnih 400.000 gld. s številom šolo obiskujočih otrok, pridemo do tega, da stane jeden šolo obiskujoči otrok od 5 gld. 10 kr. do 5 gld. 20 kr. Toliko torej nas stane en šolski otrok na leto.

Iz poročila je tudi razvidno, da je tudi davčna moč v deželi se okrepila. Leta 1877. smo potrebovali za pokritje primanjkljaja pri normalnošolskem zakladu 18 % priklado na direktne davke, za letošnje leto pa bi potrebovali, ako hočemo vso potrebstino pokriti blizo 26 % doklado. Pri odstotkih naklade povišanje toraj razmerno ni tako veliko, kakor dejansko pri skupnih številkah proračuna.

Potrebstina ne raste samo pri šoli, ampak tudi pri raznih drugih deželnih zavodih. Omenjam posebno deželno kulturo in deželne dobrodelne naprave.

Zanimive so tudi številke proračunov deželnega zaklada. Pri letošnjem proračunu znaša potrebščina za tekoče leto 1.177.000 gld., po proračunu za leto 1877. pa je znašala ta potrebščina samo 314.000 gld., povečala se je tedaj za 3,78 krat in znaša blizo štirikrat toliko, kakor leta 1877.

Dežela je po mojem mnenju storila, kar je bilo mogoče za razvoj šolstva, kar se gledé države ne da trditi.

Državni donesek za šolstvo je jako nizek in znaše samo 3466 gld. — Lansko leto je tovariš gospod dr. Tavčar predlagal neko resolucijo, po kateri naj bi se vlada naprosila, da prispeva z večjim doneskom za šolske potrebstine.

Finančni odsek je po prejetih informacijah prišel do prepričanja, da resolucija, ako se letos ponovi, ne bi imela uspeha, osobito ne, ker bi bilo v tem oziru treba spremembe državnega zakona, ker je dežela svoječasno prevzela normalnošolski zaklad z vsemi pravicami in dolžnostimi.

Ali neko drugo zadevo moram tukaj omeniti, to je vprašanje glede drugega deželnošolskega nadzornika.

Kakor sem že prej omenjal, se je število šolskih razredov in učiteljskega osebja v poslednjih 22 letih podvojilo. Dobili smo okoli 100 novih ljudskih šol in dve novi srednji šoli ali takrat, ko smo imeli učiteljev in šolskih razredov polovico manj, kakor danes, imeli smo dva deželna šolska nadzornika, sedaj pa imamo samo jednega.

Da vlada vendar enkrat to sprevidi, da jeden šolski nadzornik ne more vseh šol na Kranjskem nadzorovati, stavl bom v imenu finančnega odseka primerno resolucijo.

Prosim po teh kratkih opazkah, da se preide v nadrobno razpravo o predloženem proračunu.

Deželni glavar :

Predno preidemo v nadrobno razpravo, čast mi je visoki zbornici predstaviti kot zastopnika visoke vlade gospoda vladnega svetovalca Merka.

Želi kdo besede v splošni razpravi?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospoda poročevalca, da preide v nadrobno razpravo.

Poročevalec Višnikar :

Poglavje I „Aktivitetni užitki učiteljev“, naslov 1. „Plače“.

1.) Šolski okraj Postojnski 30.800 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

2.) Šolski okraj Kočevski 32.686 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

3.) Šolski okraj Krški 29.030 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

4.) Šolski okraj Kranjski 30.873 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

- 5.) Šolski okraj mesto Ljubljansko 25.550 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)
- 6.) Šolski okraj okolica Ljubljanska 25.800 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)
- 7.) Šolski okraj Litijski 20.320 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)
- 8.) Šolski okraj Logaški 22.870 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)
- 9.) Šolski okraj Radoljski 22.260 gld.

Tukaj omenjam, da se je dovolila paralelka za šolo na Jesenicah in da se bo za to potrebovalo 360 gld. Nasprotno pa se drugi učitelj pri šoli na Dovjem to šolsko leto ne bo nastavil, tako da se na eni strani približno toliko prihrani, kakor se na drugi več izda. Vsled tega ne predlaga finančni odsek, da bi se številka, katero je deželni odbor postavil v proračun, spremenila.

Potrebščina pod točko 9. se torej predlaga v znesku 22.260 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

10.) Šolski okraj Novomeški — tukaj predlaga finančni odsek, da se mesto 22.960 gld. kakor predlaga deželni odbor, postavi v proračun 22.438 gld. Prihranilo se bo tukaj torej 523 gld. in sicer iz uzrokov, ki so v tiskanem poročilu nadrobno navedeni.

Predlagam torej, da se odobri pod točko 10. potrebščina v znesku 22.438 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

11.) Šolski okraj Kamniški 20.163 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

12.) Šolski okraj Črnomaljski 18.513 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Skupaj znašajo torej učiteljske plače 301.303 gld.

Odštevisi prihranek za 80 začasnih učiteljev po 90 fl. in pa 3% interkalare v skupnem znesku 16.239 gld., preostaje še potrebščine 285.064 gld. ali za 506 fl. manj, kakor predlaga deželni odbor.

Naslov 2. „Dopolnilne doklade k plačam“ 1150 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Naslov 3. „Osobne doklade“ 1250 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri naslovu 3. „Službene doklade“ predlaga deželni odbor 39.484 gld. finančni odsek pa samo 39.124 gld., torej za 360 gld. manj, ker vsled smrti dveh učiteljev odpade ta znesek.

Prosim, da se pri naslovu 3. sprejme svota 39.124 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Naslov 5. „Dopolnilne doklade k službenim dokladam“ 509 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Naslov 6. „Opravnile doklade“ se predlagajo mesto v znesku 14.956 gld. za 5 gld. manje, torej v znesku 14.951 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

7. „Dopolnilne doklade k opravninam“ 250 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

8. „Stanarine“ in sicer za ljubljanske učitelje in 3 veroučitelje 2680 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Vsi aktivitetni užitki ali prejemki učiteljev pod I. znašajo tedaj in sicer kot redna potrebščina 341.819 gld., in kot izredna potrebščina 3159 gld., tedaj skupaj 344.978 gld., ali za 871 gld. manj, kakor predlaga deželni odbor.

II. Poglavlje „Dotacije“.

Naslov 1., točka 1. „Za uršulinsko šolo v Ljubljani“ 2868 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 2. „Vskemu zakladu za eno učiteljico“ 140 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Naslov 2. „Za šolo šolskih sester v Novem Mestu 1210 gld., to je 60 gld. več, kakor lansko leto, ker se je odprl na tej šoli 5. razred.

(Obvelja. — Angenommen.)

Naslov 3. „Za dekliško šolo šolskih sester v Repnjah 500 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Naslov 4. „Za dekliško šolo šolskih sester v Trnovem“ 1000 gld., to je za 200 gld. več kakor prejšnje leto.

(Obvelja. — Angenommen.)

Naslov 5. „Za privatno dekliško šolo v Lichten-thurnovem sirotišči v Ljubljani 600 gld.

Pri tem bi le omenil, da to šolo obiskuje mnogo več deklic od tega časa, odkar se je Vodmat priklopil mestu Ljubljanskemu. Vsled tega tud c. kr. deželni šolski svet in deželni odbor predlagata, da se temu zavodu dovoli dotacija 600 gld in to predlaga tudi finančni odsek.

(Obvelja. — Angenommen.)

6. „Za šolo v Podgrajah isterskemu dežel-nemu odboru“ 200 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Skupaj se torej dotacije, kakor po predlogu deželnega odbora, nasvetujejo v znesku 6518 gld.

Prestopam k poglavju III. „Nagrade in podpore. Tukaj se pod naslovom 1., točka 1. nasvetujejo nagrade veroučiteljem štirirazrednih šol v znesku 3500 gld.

Deželni glavar:

Gospod poslanec župnik Schweiger ima besedo

Poslanec Schweiger:

Visoka zbornica! V razpravi imamo prilogo. 57., poročilo finančnega odseka o proračunu normalnošolskega zaklada za leto 1898, in pod številko III. nam poročilo govori o nagradah in podporah.

Pri tej priliki bi jaz visoko zbornico opozoril na nek paragraf državnega zakona, opozoril na nedostatek v tem zakonu in končno si usojal staviti resolucijo, da se odstrani ta nedostatek.

V mislih imam § 3. zakona z dné 17. junija 1888. drž. zak. št. 99., kateri zakon določuje oskrbovanje in plačilo za verski pouk, prepušče vaje podrobna določila posameznim deželnim šolskim zastopom. In tako je naš kranjski deželni zbor sklenil zakon z dne 5. decembra 1889., dež. zak. št. 22., ki v § 7. določa, da nagrado za verski pouk odloči v vsakem posameznem slučaju deželni šolski svet dogovorno z deželnim odborom.

Deželni šolski svet kranjski je z odlokom z dne 26. novembra 1891. št. 2629., vzel za merilo tej nagradi posebno kategorijo šol in tako se tedaj ta nagrada odmerja in pričenja sedaj z štirirazrednicami in sicer vsled učnega črteža, določenega z odredbo naučnega ministerstva z dne 18. maja 1864, št. 6549, za rednih 7 ur na teden, tako da katehet na štirirazrednici za 7 rednih ur na teden dobiva letno nagrado 80 gld., če pa poučuje še kako uro več, tedaj ima za vsako uro posebej še nagrado 10 gld.

Namen tem zakonom in temu določilu je gotovo ta, da se nagradi večje delo, večji trud. Toda dosedaj je pa bilo merilo tej nagradi kategorija šole, ne večje delo, večji trud. Merilo so bili razredi, ne pa ure, v katerih poučuje katehet v šoli. Dejanske razmere nam pa kažejo, da so nekatere trirazrednice, katere imajo več ur krščanskega nauka, kakor pa kaka štirirazrednica. To naredi paralelke in tudi poldnevni pouk na trirazrednicah, kateri poldnevni pouk je potreben včasih zavoljo tega, ker je število šolskih otrok preveliko, ali ker so šolski prostori premajhni. Dalje pa poldnevni pouk tudi zahtevajo gotove krajevne in gospodarske razmere. Omogočuje ali dovoljuje to olajšavo šolska novela iz leta 1883.

Naj navedem konkreten slučaj, ki bo pojasnil, da ima dotični državni zakon in ž njim vred deželni zakon v resnici nedostatek, ki naj se odpravi.

Katehet na štirirazrednici v Kranju dobiva za 7 tedenskih ur 80 gld. nagrade, za vsako uro višje dobiva posebej 10 gld. Katehet v Cerkljah ima na teden 12 ur šolskega pouka v krščanskem nauku. Od tam se mi piše: Pri nas imamo trirazrednico s poldnevnim poukom, zato 4 ure v 3. razredu, 4 ure v 2. razredu in v 1. razredu tudi 4. ure, ker v tem razredu pridejo vsi otroci, tudi iz paralelke, skupaj k pouku; tedaj je na teden 12 ur pouka v krščanskem nauku brez ponavljanske šole.

Tedaj katehet v Kranju dobiva za 7 ur na teden 80 gld. nagrade, katehet v Cerkljah pa ima na teden 12 ur in zakonito ne dobiva nobene nagrade. In zakaj ne? Ker zakon določuje, da se nagrada pričenja s štirirazrednico in iz tega sledi dosti jasno, da ta zakon nima prav in da se mora ta nedostatek odpraviti, ker namen zakona je gotovo ta, da večjemu delu, večjemu trudu bodi tudi večje plačilo, večje odškodovanje, večja nagrada.

Utegne tudi do tega priti, da bomo danes ali jutri imeli v eni ali drugi fari dve trirazrednici, ali da dobi ena ali druga občina dvorazrednico s poldnevnim poukom v obeh razredih in vsi dotični katehetje bodo imeli več ur, kakor katehetje, ki so nastavljeni na štirirazrednicah in vendar ne bodo dobivali nobenega odškodovanja, ker temu dotični zakon nasproti stoji, ki gre na to, da dobivajo le tisti katehetje nagrade, ki so na štirirazrednicah nastavljeni.

Po teh kratkih opazkah je pač jasno kot beli dan, da dotični zakon ima gotovo v sebi nedostatek, reči smem, očitno krivico, kajti krivica se dela tistim katehetom, ki imajo veliko več dela in ne dobivajo nobene nagrade, dočim jo oni dobivajo, ki imajo manj dela. Zakon ravno upošteva samo štirirazrednice, kakor da bi katehetje na štirirazrednicah imeli največ ur. Pravična ureditev te zahteve je le tedaj mogoča, ako se zakon ne bo oziral na kategorijo šol, na razrede, ampak na ure, katere vsak teden katehet v svoji šoli poučuje in da se, visoka zbornica, ta nedostatek odstrani in zakon spremeni tako, da bo na vse strani pravičen, usojam si staviti resolucijo in visoko zbornico prosim, naj bo blagovoljna, da jo tudi sprejme.

Resolucija se glasi tako:

„Visoki deželni zbor skleni:

Visoka c. kr. vlada se pozivlje, delati na to, da se državni zakon z dne 17. junija 1888, št. 99, tako popravi, da se bodo nagradile vse ure verouka, ki presegajo redne ure trirazrednice in ukrene vse potrebno, da se v smislu tega popravljenega državnega zakona prenaredi deželni zakon z dne 5. decembra 1889, št. 22.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca župnika Schweigerja izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wirt unterstützt.)

Resolucija je zadosti podprta in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meinet fide.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Višnikar:

Omenjam le na kratko, da imamo na Kranjskem 34 štirirazrednic in 6 petirazrednic ljudskih šol in da znašajo vse nagrade veroučiteljem samo 3500 gld. To je gotovo malo. Sicer nimam nobene naloge, v imenu finančnega odsdka podpirati predlog častitega gospoda predgovornika, nimam pa tudi nobenega povoda, upirati se temu predlogu, ker tudi jaz stojim na stališču, da naj se se vsako delo plača, torej tudi delo in trud vero-

učiteljem, ki poučujejo na ljudskih šolah. Sicer se pa stvar danes tako končno ne reši in torej mislim, da se resolucija prav lahko sprejme.

Deželni glavar:

Najprej glasujemo o predlogu gospoda poročevalca, da se pod točko 1. naslova 1. v poglavji III. vstavi kot potrebščina v proračunu znesek 3500 gld.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj prosim še glasovati o resoluciji gospoda poslanca župnika Schweigerja.

Gospodje, ki pritrjujejo tej resoluciji, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je spejeta.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Višnikar:

Točka 2. „Odškodnine za vožnje veroučiteljem“ 3520 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 3. „6 pomožnim učiteljem v Ljubljani po 400 gld.“ skupaj 2400 gld. ali 400 gld. več kakor lansko leto, ker se je nastavljal v tem šolskem letu en učitelj več.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 4. 6 frančiškanom v Novem Mestu 1050 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 5. Frančiškanku kot vodji deške šole v Novem Mestu opravilno doklado 50 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 6. Šolskemu slugi v Ljubljani 300 gld. Pri tej točki poročati mi je o prošnji Štefana Benčine šolskega sluga na II. mestni deški šoli v Ljubljani, kateri prosi službene doklade za vzdrževanje dekle v zimskih mesecih.

Finančni odsek je z ozirom na to, da ta sluga, ki je bil prej na normalni šoli, dobiva od dežele že pokojnino 300 gld., ker drugih šolskih slug ne plačuje dežela, ampak dotične šolske občine in bi torej tudi tega slugo morala prav za prav plačevati Ljubljana in ne dežela, mnenja, da se tej prošnji ne more ustreči in torej prosim v njegovem imenu, da se sprejme za šolskega slugo v Ljubljani nagrada v znesku 300 gld., prošnja Štefana Benčine dež. št. CXXXI. pa se odkloni.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 7. „Šolskemu slugi v Novem Mestu 80 gld.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 8. „Za vzdrževanje rednih šol za silo“ se nasvetuje 5280 gld. ali 1020 gld. več kakor lansko leto, ker se je ustanovilo več takih šol za silo.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 9. „Za druge šole s tem poukom“ 1000 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 10. „Za ekskurendne šole“ 2635 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 11. Za pouk o kmetijstvu nasvetuje deželni odbor, kakor lansko leto, 1600 fl. Pri tej točki mi je poročati o prošnji „Društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega“, ki prosijo, 1.) da se nagrade za kmetijski pouk zvišajo; 2.) da se nagrade določijo po poročilih c. kr. okr. šolskih nadzornikov in 3.) da se iste pravočasno nakažejo.

V prošnji se navaja, koliko storé šole oziroma učitelji Logaškega okraja za pouk o kmetijstvu, da pa imajo dotični učitelji tako malenkostne nagrade za to, da je naravnost sramotno za učitelje.

Finančni odsek sicer ne more predlagati, da bi se te nagrade zvišale, ker jih ne razdeluje visoki deželni zbor, vendar pa predlaga, da se po deželnem odboru nasvetovani kredit 1600 gld. zviša na 2000 gld., to pa radi tega, ker je ta kredit res majhen in ker je že leta 1877. znašal 1500 gld., torej samo 100 gld. manj, kakor predlaga deželni odbor za letos. Dalje se iz tega kredita 1600 gld. znesek 500 gld. porablja za vzgledne šolske vrte, za katere tudi država prispeva z zneskom 300 gld.

Predlagam torej v imenu finančnega odseka, da se za pouk o kmetijstvu sprejme kredit v znesku 2000 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

S tem je ob enem rešena peticija „društva učiteljev in šolskih prijateljev Logaškega okraja.“

Točka 12. „Za pouk v ženskih ročnih delih v šoli na Ljubljanskem barju 60 gld.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 13. „Za druge šole s tem poukom“ 1800 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 14. „Za namestovanje in sicer:

a) posvetnim učiteljem za pouk verouka 485 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

b) za namestovanje obolelih ali drugače zadržanih učiteljev in za pomnožene opravke 4500 gld. in sicer 500 gld. več kakor lansko leto zaradi tega, ker se namerava nekoliko ljudskih učiteljev poslati v Gradec, da se tam izvežbajo za obrtne nadaljevalne šole.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri naslovu 2. „Podpore vsled bolezni in drugih nezgod“ omenjam, da je v svoti 16.000 gld. obsežen tudi znesek, katerega je visoki deželni

zbor lanskega leta dovolil kot „Draginjske priklade in druge podpore“. Ta naslov bi se bil moral torej ločiti. Sicer pa predlaga finančni odsek, da se sprejme pod tem naslovom znesek 16000 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Kot naslov 3. predlaga se znesek 1060 gld., katerega je visoki deželni zbor v seji dne 1. februarija 1898 dovolil kot odškodnino za neobligatni pouk drugega deželnega jezika. Ta znesek je že sprejet od visoke zbornice, ampak postaviti se mora vendar v proračun kot izredna potrebščina.

Pri poglavju III. znaša torej potrebščina in sicer redna 27.860 gld., izredna pa 17.860 gld., torej skupaj 45.720 gld. ali za 1460 gld. več kakor predlaga deželni odbor.

Poglavje IV. „Pokojnine učiteljskih vdov“ 340 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poglavje V. „Miloščine“ 217 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poglavje VI. „Različni troški“. Tukaj se za popotvene in selitvene troške. povračila itd. po nasvetu deželnega šolskega sveta predlaga 800 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ako se seštejejo vse ravnokar sprejete svote, razvidno je, da znaša skupna potrebščina, in sicer redna 377.554 gld.
izredna pa 21.019 „

ali skupaj 398.573 „
to je za 589 gld. več, kakor predlaga deželni odbor.

Pokritje pa znaša in sicer pri poglavju I. „Obligacijske obresti 3847 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

II. Poglavje „Doneski“ in sicer

Točka 1. Aversum učnega zaklada 1294 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 2. Od verskega zaklada 213 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 3. Od Ljubljanskega škofijstva 105 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 4. Od cerkev in kapelic ljubljanske škofije 756 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 5. Kot prihodek od zapuščin predlaga deželni odbor 14.000 gld. Finančni odsek ni sprejmenil tega nastavka, akoravno je pričakovati, da bo ta dohodek letos prav izdatno višji, kar je gotovo želeli.

Finančni odsek pa je mnenja, da naj se tak izredni dohodek raje porabi v to, da se normalno-

šolski zaklad nekoliko zviša, ter predlaga v tem oziru neko resolucijo, katero bom pozneje prečital in s katero se nalaga deželnemu odboru, da se dohodek od zapuščin, ki bi preseagal svoto 20.000 gld. kapitalizuje na korist normalno-šolskemu zakladu. Prosim torej, da se pod to točko sprejme znesek 14.000 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 6. Donesek od učiteljske ustanove Janeza Wittreicha za Štalcarje 420 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 7. Od Josip Martinove učiteljske ustanove za Morovec 132 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 8. Državni donesek, kakor prejšnje leto 2172 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 9. Od deželnega odbora v Poreču za šolo v Ostrožnem Brdu 100 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 10. Od deželnega odbora v Gradcu za šolo v Motniku 180 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točka 11. Od deželnega odbora v Gradcu za šolo v Št. Gotthardt 107 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Skupaj znaša pokritje pri tem poglavju torej 19.479 gld.

V poglavju III. ni nič proračunjenega.

Poglavje IV., naslov 1. Povračila in drugi slučajni dohodki 300 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Naslov 2. „Užitki od njiv, travnikov in gozdov 82 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Skupaj znašajo torej različni dohodki 382 gld.

Ako se primerja prej navedena skupna potrebščina v znesku 398.573 gld. s pokritjem znašajočim 23.708 gld., kaže se končnega primanjkljaja 374.865 gld. Ker znaša 10% na priklada na vse direktne davke, ki so, izvzemši novi dohodninski davek, predpisani v znesku 1.545.890 gld., s svoto 154.589 gld., kaže se torej še primanjkljaj v znesku 220.276 gld., katerega je pokriti iz deželnega zaklada. Ves nepokriti primanjkljaj se zviša za 13.790 gld. vsled tega, ker se je potrebščina nekoliko zvišala, na drugi strani pa vsled tega, da odpade pri 10% ni prikladi novi personalni davek.

Prosim torej, da se sprejmejo sledeči predlogi finančnega odseka:

Visoki deželni zbor skleni:

1.) proračun normalno-šolskega zaklada za leto 1898. s potrebsčino . 398.573 gld.
in s pokritjem 23.708 „
tedaj s primanjkljajem 374.865 gld.
se odobruje.

1.) Der Voranschlag des Normalschul-
fonds für das Jahr 1898 mit dem Er-
fordernisse von 398.573 fl.
und der Bedeckung von 23.708 „
somit mit einem Abgange von 374.865 fl.
wird genehmiget.

(Obvelja. — Angenommen.)

2.) V pokritje tega primanjkljaja se bode leta 1898. pobirala 10% priklada na, dokladi za deželni zaklad podvržene direktne davke.

Daljni nedostatek v znesku 220.276 gld. je pokriti iz deželnega zaklada.

2.) Zur Deckung dieses Abganges wird für das Jahr 1898 eine 10% Umlage auf die dem Zuschlage für den Landesfond unterliegenden directen Steuern ein-
gehoben.

Der weiterhin sich ergebende Abgang von 220.276 fl. ist aus dem Landesfonde zu decken.

(Obvelja. — Angenommen.)

3.) Deželnemu odboru se naroča, da sklepu pod točko 2. izposluje Najvišje potrjenje.

3.) Der Landesausschuß wird beauftragt, dem Be-
schlusse ad 2 die Allerhöchste Sanction zu erwirken.

(Obvelja. — Angenommen.)

4.) V poglavje III. „potrebsine“ dovoljuje se c. kr. deželnemu šolskemu svetu virement po do-
govoru z deželnim odborom.

4.) Im Capitel III. des Erfordernisses wird dem k. k. Landeschulrath im Einvernehmen mit dem Landes-
ausschuße das Virement bewilligt.

(Obvelja. — Angenommen.)

5.) Potrebsčine normalno-šolskega zaklada za leto 1897., katere bi utegnile nastati vsled pravo-
krepnih naredeb deželnega šolskega sveta dogo-
vorno z deželnim odborom ter bi presegale pro-
račun, je pokriti iz blagajniških preostankov iz leta 1897.

5.) Jene Mehrauslagen, welche dem Normalschul-
fonde für das Jahr 1897 infolge rechtskräftiger Anord-
nungen des Landeschulrathes im Einvernehmen mit dem
Landesausschuße etwa erwachsen sollten, sind aus den
Cassaresten pro 1897 zu decken.

(Obvelja. — Angenommen.)

Nadalje predlaga finančni odsek sledeči dve
resoluciji:

I. Deželnemu odboru se naroča, da za sluča-
ako bi doneski od zapuščin znašali nad 20.000 gld.,
to svoto presegajoči znesek kapitalizuje kot prej
moženje normalno-šolskega zaklada.

(Obvelja. — Angenommen.)

II. Visoka c. kr. vlada se vnovič pozivlje, da
v svrhu boljšega nadzorovanja šolstva čim preje
imenuje posebnega deželnega šolskega nadzornika
za ljudske šole na Kranjskem in da eventualno
predloži načrt zakona gledé stalnih okrajnih šolskih
nadzornikov po vzgledu zakona z dné 8. junija
1892, št. 92. za Gališko.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam, da se vsi ti predlogi sprejmejo
tudi v tretjem branju.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki pritruje predlogu go-
spoda poročevalca, da se nasveti finančnega od-
seka v celoti odobré, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlogi finančnega odseka so v celoti spre-
jeti in s tem je ta točka dnevnega reda rešena.

Točka:

11. Ustno poročilo upravnega odseka
gledé načrta zakona o nekaterih
občinskih taksah v okolišju mestne
občine Ljubljana (k prilogi 50.),

11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsaus-
schusses über den Gesetzentwurf, betreffend
einige Gemeindetaxen im Gebiete der
Stadtgemeinde Laibach (zur Beilage 50.)

odpade, ker mi je gos. od načelnik upravnega od-
seka naznanil, da v odseku še ni končno rešena.

Na vrsto pride torej točka:

12. Ustno poročilo upravnega odseka
o gradnji ceste Rovte—Žiri (k pri-
logi 54.).

12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsaus-
schusses in Angelegenheit des Straßenbaues
Geräuth-Sairach (zur Beilage 54.).

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Čast mi je v imenu uprav-
nega odseka poročati o poročilu deželnega odbora
zadevajočem gradnjo ceste Rovte—Žiri, priloga
št. 54.

Ta cestna zgradba se že mnogo let vleče po visoki zbornici in tudi lansko leto smo imeli o tem predmetu razpravo, pri kateri se je deželni odbor naročilo, naj po svojem tehničnem osebju da pregledati načrte za obe progi ceste Žiri—Rovte in eventualno tudi alternativo čez Račevo. Deželni odbor je, kakor se tu v poročilu navaja, poslal deželnega nadinženerja Witschla in inženirja Klinarja na lice mesta, da ogledata dotično progo in ta dva sta prišla po tem poročilu do zaključka, da so se razmere od tistega časa, odkar je bil izdelan prvotni načrt, bistveno spremenile, da je alternativa ob potoku Račeva tudi mogoča, in da bi se, ako bi se izpeljala ta alternativa, prišlo v okom raznim nedostatkom, ki bi bili združeni z izvršitvijo prvotnega načrta. Dalje poroča priloga 54., da se je komisija, ki se je vršila na lici mesta, izrekla, da ne kaže gradnje ene ali druge teh prog pričeti, dokler ni vprašanje glede uravnave po eni strani vode Sore, z druge strani pa vode Račeve dognana. Poleg tega navaja omenjena priloga, da sta županstvu Dolenji Logatec in Rovte izrekli željo teh občin, naj se cesta napravi po Sorski dolini, kar pa ni nič novega, ker sta se ti dve občini izražali vedno v tem smislu. Zanimivo je v tem oziru poročilo županstva Žiri, ki pravi, da se je ta zadeva obravnavala v občinskem zastopu in da se je pri tej priliki izrekel le eden odbornik za Sorsko cesto, sedem odbornikov pa za cesto Račeva, devet odbornikov pa da se je vzdržalo glasovanja, ker hočejo vedeti, koliko bodo znašali troški in čakajo, kdaj bo načrt gotov. Ravno tako se je cestni odbor idrijski izjavil, da še ne more izreči svojega mnenja, glede črte, ker mu še niso znana poročila komisijskega ogleda in načrti sami.

Upravni odsek, ki se je o tej zadevi posvetoval, je prišel do istega prepričanja, kakor deželni odbor, da bi namreč bilo treba načrta ceste po Soriški in Račevski dolini še pregledati in da bi bilo šele potem mogoče kaj definitivnega skleniti. Samo eno preuredbo je upravni odsek napravil nasproti predlogu deželnega odbora in sicer to, da naj izostaneta iz predloga deželnega odbora besedi „ako mogoče“, ker bi se sicer ta zadeva zopet lahko odložila tako, da bo potem ne vem kdaj šele prišla zopet v pretres. Vsled tega si usojam predlagati:

„Visoki deželni zbor skleni:

1.) Poročilo deželnega odbora priloga 54. o gradnji ceste Rovte—Žiri se vzame na znanje.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da ukrene kar treba v svrhu popolnitve načrtov v smislu poročila z dne 27. januarja l. 1898. priloga 54., da o izidih že v prihodnjem zasedanju poroča in stavi daljne predloge.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Božič ima besedo.

Poslanec Božič:

Visoka zbornica! Cestna proga Rovte—Žiri se vleče že dolgo vrsto let po deželnem zboru. Že l. 1884, 1885 in 1886. bile so o tem predmetu jako živahne razprave v tej visoki zbornici; tistikrat se je že mislilo, da pride kmalu do uresničenja te gorke želje občine Žirovske, toda žalibog, ko je bila zadeva že skoraj dognana, prišlo je drugo vprašanje na površje, namreč gradnja železnice Škofjaloka—Divača. Ta moment se je tedaj posebnostno naglašal, kar je bilo vzrok, da se je stvar zopet odložila, kajti da se je ta železnična proga res gradila, postala bi gradnja ceste Rovte—Žiri iluzorična in v celi črti nepotrebna. — Tako se je stvar zavlačevala in zavlačevala, a končno prišlo je tako daleč, da danes lahko smelo trdim, da o zgradbi železnice Škofjaloka—Divača ni več govora. (Poslanec Globočnik: — Abgeordneter Globočnik: „Oho!“), kar sicer tudi jaz kot deželni poslanec obžalujem, toda stvar je v tem pogledu, žal danes taka. Pozneje se je še jedna in druga izprememba v načrtu naglašala, vendar pa nikdar ni prišlo do pravih rezultatov; sklepale so se resolucije in prišlo je slednjič do tega, da je visoka zbornica v seji dne 16. januarja 1896 deželnemu odboru naročila, naj alternativna načrta še jedenkrat po izvedencih pregleda, ker so se na pr. cene, ki so bile vzete za podlago prvotnemu načrtu, med tem znatno izpremenile, ter naj potem na podlagi dobljenih podatkov v prihodnjem zasedanju primerne nasvete stavi. Tudi druge okolnosti so se naglašale, o katerih mi pa ni treba dalje govoriti, ker za današnjo razpravo niso toliko važne. — Ves položaj kaže na to, da je silno in nujno potrebno, da se ta cesta enkrat dogradi. V zadnjem času je v tem oziru stopila neka druga stvar v ospredje in to je uravnava Sore in Račeve; ta okolnost je tako važna, da je celo delo zavisno od te uravnave. Zlasti bi nastale težkoče, ako bi se cesta izpeljala po Soriški dolini, ker bi bila nevarnost, da bi voda cesto preplavljala in poškodovala, pri čemer bi bilo treba pred vsem upoštevati najvišje stanje vode. Poleg tega je uravnava te vode tudi že zato potrebna, ker delajo povodnji občini Žirovski na polji in v vasi sami veliko skode, tako da velikokrat otroci ne morejo do šole, ljudstvo ne v cerkev, in da je sploh ves promet ustavljen. Moramo se torej na to stališče postaviti, da treba najprej izvršiti uravnavo vode in vspešno s to uravnavo delati cesto. Jaz se danes ne bom ogreval niti za cesto po Soriški niti za alternativo po Račevski dolini, ampak prepúščam razsodnosti visokega deželnega zbora, da

se, ko bodo dotični načrti predloženi, odloči za tisto progo, ki bo prebivalstvu najbolj koristila. (Odobranje. — Beifall.) Jedno željo pa naglašam, in ta je nujna. Stvar se vleče, kakor je že gospod poročevalec upravnega odseka omenil, že dolgo po deželnem zboru, in rabila se je tudi za volilne agitacije. Jaz bi želel, da se vsaka taka agitacija prepreči, da se tako važno gospodarsko vprašanje ne izrablja v ta namen, da bi se jeden del občine Žirovske hujskal proti drugemu, ki ima morebiti nasprotne interese. Toda v to se dalje ne bom spuščal, mislim pa, da je nujno potrebno, da se to vprašanje reši jedino le iz gospodarskega stališča. Občina Žiri je takorekoč odtrgana od drugega sveta, ker nima nobene druge zveze, kakor v Škofjokloko, ako izvezamemo cesto v Spodnjo Idrijo, ki pa vodi po uprav grozoviti strmini, in je taka, da ne dela baš časti Kranjskim cestam. Vsled tega smem opravičeno trditi, da je občina Žiri do cela izključena od prometnih sredstev, katera drugi kraji primeroma obilno uživajo. Vsled tega sme vsekako zahtevati, da se jej odpre pot v svet, da more zlasti svoje gozdne pridelke v trgovino spraviti, gmotni svoj položaj izboljšati in pridobiti pristop k železnici. Mislim torej, da sem opravičen, ako priporočam, da naj se sprejme nasvet upravnega odseka in deželnemu odboru priporoča, naj ima pred očmi korist Žirovske in drugih prizadetih občin, ko bo izvrševal današnje naročilo visokega deželnega zbora, ter pospeši to delo tako, da bodo inženirji načrte v istini že letos izgotovili. Končno izražam željo, da stopi deželni odbor že v prihodnjem zasedanju pred visoko zbornico s konkretnimi predlogi in načrti glede uravnave vode in zgradbe ceste, da bo mogoče določiti v to potrebna denarna sredstva. In s to željo sklepam.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne cglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Poročevalec Lenarčič:

Nimam nič omeniti, ker je gospod predgovornik le podpiral predlog upravnega odseka.

Deželni glavar:

Torej prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

13. Ustno poročilo upravnega odseka gledé načrta zakona v varstvo planik in kraljeve rože po Kranjskih planinah (k prilogi 55.).

13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Gesetzentwurf zum Schutze der Edelweispflanzen und des Blagay'schen Seidelbastes auf den Alpen Krain's (zur Beilage 55.).

Poročevalec Lenarčič:

Nadalje mi je čast poročati o deželnega odbora poročilu, priloga 55., s katerim se predlaga načrt zakona v varstvo planik in kraljeve rože po kranjskih planinah. Inicijativo v tem pogledu, da je prišel ta zakonski načrt v visoko zbornico, je dalo „Slovensko planinsko društvo“ v Ljubljani s svojo prošnjo z dné 28. januarija 1898, v kateri navaja razne nedostatke, ki se nahajajo po naših hribih, ki so tako eminentnega pomena za turistiko. Nekako ukoreninila se je navada, da so začeli po teh hribih ruvati iz zemlje jedno najlepših planinskih cvetk, namreč planiko (*Gnaphalium Leontopodium*, Edelweiss) katero rastlino tako vničujejo, da se je bati, da sčasom popolnoma izgine. V tej prošnji se navaja med drugim nastopno:

„Vsako leto prihaja na Stol neznano človeče iz Koroškega ter si nabere po cele koše pečnic, večinoma seveda s koreninami. Naše pečnice prodaja potem za drag denar letoviščnikom in raznim društvom. Na Črni Prsti v Bohinju, kjer je pravi vrt za pečnice, ima bogati plen neki človek iz Loga na Goriškem. Vsako leto izruje na Črni Prsti po tisoče pečnic s koreninami, zasaja jih potem v navlašč za to prirejenem vrtu in razpečava v Gorico in na Laško.

Na Rodici v Bohinju trga pečnice nek pastir in dela ž njimi lep dobiček, dasi jih prodaja jako ceno. Nek hribolazec vpraša nalašč tega pastirja, po čim da jih prodaja. Pastir mu pokaže šopek z nad 200 cvetkami in pravi, da stane ta „pušelj“ 10 krajcarjev. Pod Karavankami imenujejo hribolazci, lovci in divjačarji pečnice kar „Koroške rože“. Pastirji v naših planinah tudi kaj dobro razumejo barantanje s pečnicami.“

Ravno tako se nadalje v tej prošnji navaja, da se uprav barbarsko ravna z neko drugo važno cvetko, ki raste v Polhovgraških dolomitih, s cvetko, ki se razun v teh krajih nikjer drugod v Avstriji ne nahaja, le nekje v Bosni jo je še najti. Ta cvetka je „Kraljeva roža“ (*Daphne Blagayana*, Blagay'scher Seidelbast). V tem pogledu pravi vloga planinskega društva:

„Ljubljanskim vrtnarjem je to jako dobro znano, in prilike, ko cveté ta roža, nikdar ne zamudijo. Cele košarice teh cvetk romajo v Ljubljano in vrtnarji ž njimi precejšnje kupčije delajo. Razven tega pa prinašajo domačini vsako leto obilico Kraljevih rož na Ljubljanski trg in jih primeroma jako cenó prodajajo (velik šopek za 2 krajcarja).“

Druge sosednje dežele so, kakor je tu povedano, že sklenile zakon v varstvo teh planinskih cvetk, zatorej tudi naša dežela ne sme zaostati, kajti kolikor strožje se bodo nadzorovali uničevalci v sosednjih deželah, toliko bolj bodo silili v naše kraje in uničevali potem te krasote naših planin.

Upravni odsek je bil mnenja, da je vsekako potrebno tak zakon vstanoviti tudi za našo deželo, vsled česar si usojam predlagati:

„Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1.) Priloženi načrt zakona se odobri.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da izposluje temu načrtu zakona Najvišje odobrenje.“

Ob enem predlagam nekatere spremembe in sicer:

V § 4. v slovenskem tekstu, je po zadnji besedi „zapor“ dodati besede „do 5 dni“, v nemškem tekstu je pred zadnjo besedo „verhängt“ vriniti besede „bis zu 5 Tagen“.

V § 5. v slovenskem tekstu je pred zadnjo besedo „oblasti“ vriniti beseda „okrajne“, v nemškem tekstu je beseda „Bezirks“ vriniti pred predzadnjo besedo „Behörde“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede v splošni razpravi?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospoda poročevalca, da preide v nadrobno razpravo.

Poročevalec Lenarčič:

(bere: — liest:

§ 1.

Izkopavanje in izruvanje planik (Gnaphalium Leontopodium) in kraljeve rože (Daphne Blagayana) s koreninami, kakor tudi prodajanje takih rastlin s koreninami je prepovedano.

§ 1.

Das Ausheben und Ausreißen der Edelweißpflanzen (Gnaphalium Leontopodium) und des Blagay'schen Seidelbastes (Daphne Blagayana) sammt den Wurzeln, sowie der Verkauf derartiger bewurzelter Pflanzen ist verboten.

(Obvelja — Angenommen.)

§ 2.

Izvzeti so samo slučaji, ako se nabirati rastlini v znanstvene svrhe. Imeti pa mora nabiralec v to dovoljenje dotičnega političnega okrajnega oblastva.

§ 2.

Eine Ausnahme hiervon machen nur jene Fälle, wo es sich um die Gewinnung dieser Pflanzen für wissenschaftliche Zwecke handelt. Der Sammler muß jedoch hiezu die Bewilligung der betreffenden politischen Bezirksbehörde einholen.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 3.

Na planike in kraljeve rože, vzgojene na vrtovih, se ta zakon ne razteza. Lastnik takih rastlin se mora izkazati s pritrdilom občine, v koji se ti rastlini umetno vzgajati.

§ 3.

Auf Edelweißpflanzen und Blagay'sche Seidelbasten welche im Wege der Gartencultur gezogen werden, findet dieses Gesetz keine Anwendung. Der Besitzer solcher Pflanzen hat sich durch ein Certificat der Gemeinde auszuweisen, in welcher diese Pflanzen künstlich cultiviert werden.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 4.

Prestopek predpisa § 1. kaznuje se od političnih oblastev z denarno globo od 1 do 10 gld., v ponovljenem slučaju do 25 gld.

Tudi se dotičniku odvzamejo rastline.

Denarna globa pripada ubožnemu zakladu one občine, v kateri se je dotičnik prijel. Ako je denarna globa neiztirljiva, se odmeri primeren zapor do 5 dni.

§ 4.

Die Uebertretung der Vorschrift des § 1 wird von den politischen Behörden mit einer Geldstrafe von 1 bis 10 fl., im Wiederholungsfalle bis 25 fl. bestraft.

Auch ist der Verfall der Pflanzen auszusprechen.

Die Geldstrafe fließt in den Armenfond jener Gemeinde, in welcher die Betretung erfolgte. Im Falle der Uneinbringlichkeit der Geldstrafe wird eine entsprechende Arreststrafe bis zu 5 Tagen verhängt.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 5.

C. kr. žandarmerija, kakor tudi v varstvo poljedelstva in gojzdarstva nameščeno nadzorovalno osebje ima dolžnost, vsak opažen prestopek tega zakona naznaniti županu, oziroma politični okrajni oblasti.

§ 5.

Die f. f. Gendarmerie, sowie auch das zum Feld- und Waldschutze aufgestellte Aufsichtspersonale ist verpflichtet, jede vorkommende Uebertretung dieses Gesetzes dem Gemeindevorsteher, beziehungsweise der politischen Bezirksbehörde zur Anzeige zu bringen.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 6.

Mojima ministroma za poljedelstvo in notranje stvari je naročeno izvršiti ta zakon.

§ 6.

Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes werden der Ackerbauminister und der Minister des Innern beauftragt.

(Obvelja. — Angenommen.)

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

Über Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich anzuordnen, wie folgt:

Zakon

z dne

veljaven za vojvodino Kranjsko,
o varstvu planik in kraljeve rože.

Gesetz

vom

wirkfam für das Herzogthum Krain,
betreffend den Schutz der Edelweißpflanzen und des Blagay'schen Seidelbastes.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam tretje branje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga tretje branje.

Gospodje poslanci, ki pritrujejo ravnokar v drugem branji sprejetemu načrtu zakona v celoti, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je v celoti potrjen in s tem je sprejet tudi 1. predlog upravnega odseka.

Prosim glasovati še o 2. predlogu upravnega odseka.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejet in s tem je rešena 13. točka dnevnega reda.

Točka:

14. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o § 6. (Občila).

14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesauschusses, und zwar über § 6 (Communicationsmittel)

se odstavi, ker mi je gospod načelnik upravnega odseka naznanil, da v odseku še ni končno rešena.

Torej je dnevni red današnje seje končan.

Naznanjam, da bo prihodnja seja v četrtek dne 17. t. m. ob 10. uri dopoludne in sicer s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Naznaniti mi je, da ima upravni odsek sejo danes popoldne ob 4. uri.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 2. uri popoldne. — Schluss der Sitzung um 2 Uhr Nachmittag.